

Útmutató a Biológiai Sokféleség Egyezményhez

Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport
a Biodiverzitás Megőrzéséért

2006

Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Megőrzéséért
*Central and East European Working Group for the Enhancement of Biodiversity
(CEEWEB)*

Cím: Kuruclesi út 11/a, 1021 Budapest
Tel: 06 1 398 0135
Fax: 06 1 398 0136
Drótposta: ceeweb@ceeweb.org
Honlap: www.ceeweb.org

*A program megvalósítását a Nemzeti Civil Alap Nemzetközi Civil Kapcsolatok és
Európai Integráció Kollégiuma támogatja*

Tartalomjegyzék

I. A Biológiai Sokféleség Egyezmény a világban	3
Az Egyezmény születése	3
Pán-Európai Biológiai és Tájképi Sokféleség Stratégia	3
Az Európai Unió Egyezményből eredeztethető biodiverzitás-politikája	4
II. A Biológiai Sokféleség Egyezmény hazánkban	5
III. Az Egyezmény működése	5
IV. Az Egyezmény előírásai	7
Célkitűzések és cikkelyek	7
Stratégiai Terv a Biológiai Sokféleség Egyezményhez	8
Ökoszisztéma szemlélet	9
Tematikus tématerületek	12
Átfogó kérdések	15
V. Cartagena Jegyzőkönyv	16
I. Melléklet. A Biológiai sokféleség Egyezmény szövege	18
II. Melléklet. Hazai kapcsolattartók	40

I. A Biológiai Sokféleség Egyezmény a világban

Az Egyezmény születése

A Biológiai Sokféleség Egyezmény jelenleg a legátfogóbb egyezmény, amely a természet működésének megőrzését tűzi ki célul. Az Egyezmény gondolata elsőként az IUCN környezetvédelmi joggal foglalkozó bizottságában fogalmazódott meg. Ugyanis felismerték egy olyan egyezmény szükségességét, amely a biodiverzitás védelmét annak minden területén biztosítja, hiszen korábban a nemzetközi megállapodások speciális problémákra és/vagy élőlények egy szűkebb csoportjára vonatkoztak. Ezt követően tárgyalások indultak el az ENSZ Környezetvédelmi Programjával (UNEP) együttműködésben egy kisebb *ad hoc* munkacsoportban, amely később egy tárgyalói munkacsoporttá nőtte ki magát. A nemzeti támogatottság elnyerése után az egyezmény kidolgozásának határidejeként az 1992-es Rio de Janeioban tartott Környezet és Fejlődés Konferenciáját tűzték ki, ahol az Egyezményt meg is nyitották aláírásra.

Egy évvel később, 1993. december 29-én lépett életbe, és jelenleg ez a legteljesebb részvétellel működő ENSZ egyezmény 188 részes féllel, amely magába foglalja az Európai Közösséget is (ugyanakkor nem részes fele az Amerikai Egyesült Államok, Andorra, Brunei, Irak, Kelet-Timor, Szomália és a Vatikán). Az Egyezmény előírásai valóban nem csak a természetvédelem, de más ágazatok számára is megfogalmaznak számtalan tennivalót. A megvalósításnak keretet adó ún. ökoszisztéma szemlélet világos jelentőséggel bír a fenntartható fejlődés megvalósítása szempontjából is.

A Biológiai Sokféleség Világnapja

Az ENSZ Közgyűlése 1993-ban a „Biológiai Sokféleség Világnapjává” nyilvánította december 29-ét, az Egyezmény életbelépésének napját. Azonban tekintettel az év végi időpontra, az ENSZ Közgyűlése 2000-ben a Biológiai Sokféleség Világnapját áthelyezte május 22-re, amely az Egyezmény szövegtervezete elfogadásának évfordulója.

Pán-Európai Biológiai és Tájképi Sokféleség Stratégia

A Pán-Európai Biológiai és Tájképi Sokféleség Stratégiát (Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy, PEBLDS) a „Környezetet Európának” folyamat keretein belül tartott Harmadik Miniszteriális Konferencián fogadták el 1995-ben a környezetvédelmi miniszterek az ENSZ Európai Gazdasági Bizottság (EGB) több mint 50 országából. A Stratégia egy pán-európai válasz a Biológiai Sokféleség Egyezmény megvalósításának támogatására, miközben egy koordináló szerepet tölt be a természetvédelmi politikák terén. Az első többéves munkaprogram lejártá után a célkitűzéseit 2002-ben teljesen harmonizálták az Egyezmény Stratégiai Tervével. A PEBLDS elsősorban a nem EU tagországok számára bír jelentőséggel, többek között az Egyezményhez kapcsolódó döntés-előkészítés koordinációja révén a Részes Felek Konferenciái előtt. Mivel a Stratégia hatékony hozzájárulása az országok természetvédelméhez némiképp megkérdőjelezhető, így jelenleg a PEBLDS teljes megreformálás alatt áll és a 2007-es Hatodik Miniszteri Konferencián már megújult formájában szolgáltathatja a platformot a biodiverzitást érintő kérdések tárgyalásához.

Az Európai Unió Egyezményből eredeztethető biodiverzitás-politikája

Biodiverzitás Stratégia és Akciótervek

Az Európai Közösség 1993-ben vált részes felévé a Biológiai Sokféleség Egyezménynek, ebből fakadó kötelezettsége révén a Közösség (jelenleg felülvizsgálat alatt álló) **Biodiverzitás Stratégiája és Akciótervei** voltak hivatottak biztosítani a kereteket azon közösségi politikák és egyéb eszközök kidolgozására, amelyek segítségével közösségi szinten tudja az Unió teljesíteni az Egyezmény előírásait.

A Biodiverzitás Stratégiai alapja az Egyezmény 6. cikkelyében található, amely szerint minden részes fél *"nemzeti stratégiákat, terveket vagy programokat dolgoz ki a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására, vagy e célra adaptál már meglévő stratégiákat, terveket vagy programokat, amelyek tükrözik, többek között, az ezen Egyezményben felsorolt és az érintett Szerződő Félre vonatkozó intézkedéseket;"*

A Biodiverzitás Stratégia egyrészt fel kívánja táni a közösségi természetvédelmi politika hiányosságait, másrészt elő kívánja segíteni a biodiverzitás szempontjainak integrálását a közösségi politikákba. Ezzel kiegészíti a tagországok stratégiáit, programjait és terveit, mindezt az Egyezmény teljes megvalósítása érdekében. Az Egyezmény Európai Közösségre is vonatkozó kötelezettségei a Stratégia II. részében vannak megfogalmazva, négy főbb téma köré csoportosítva. A releváns közösségi politikákon (természeti erőforrások, mezőgazdaság, halászat, erdészet, turizmus, energia és közlekedés, regionális politika és területfejlesztés, gazdasági és fejlesztési együttműködés) keresztül elérendő célok és a kötelezettségek teljesítését szolgáló eszközök a Stratégia III. részében vannak megfogalmazva. A Stratégia mellett 2001-ben Akcióterveket is elfogadtak (Természeti Erőforrások Megőrzése, Mezőgazdaság, Halászat, Gazdasági és Fejlesztési Együttműködés).

A 2010-es célkitűzés megvalósítása: útban egy 2010-es "útiterv" felé

Az EU biodiverzitás politikájának 2003 óta tartó felülvizsgálata értékelni kívánja a Biodiverzitás Stratégia és Akciótervek megvalósítását, hatékonyságát és alkalmasságát. A felülvizsgálat legfőbb eredménye egy, a Bizottság által előkészített megvalósítási terv lenne. A terv teljesíteni kívánná az EU azon vállalását, hogy megállítsa a biológiai sokféleség csökkenését az EU-ban 2010-ig, illetve optimalizálni kívánná az Unió hozzájárulását a johannesburgi célkitűzéshez, azaz a biodiverzitás-csökkenés mértékének jelentős mérsékléshez 2010-ig globális szinten.

2004 májusában széles körű részvétellel rendezték meg a "Malahide-i Konferenciát" Írországban ("Stakeholders' Conference: Biodiversity and the EU - Sustaining Life, Sustaining Livelihoods"), ahol az Akciótervek felülvizsgálatának addigi eredményei alapján célkitűzéseket fogalmaztak meg a kormányzati, kormányközi, civil és tudományos szektorból érkezett résztvevők az Unió természetvédelme számára (ez az ún. **Malahide-i Üzenet**, "Message from Malahide").

A felülvizsgálat eredményeit és a Malahide-i Üzenetet is alapul véve az Európai Bizottság egy **közlemény** kidolgozásába fogott, azonban a politikai prioritások az elmúlt időszakban nem a természetvédelemnek kedveztek. Így a megvalósítási terv elfogadása csak 2006. június elején a brüsszeli "Zöld Héten" (Green Week) várható.

Az Európai Bizottság előzetesen tíz legfőbb kihívást, valamint ezekre felelő megvalósító intézkedéseket fogalmazott meg. Az Európai Unió portálján **internetes konzultáción** keresztül gyűjtötték össze 2005. december eleje – 2006. február eleje között a magánszemélyek, civil szervezetek, magánszektor képviselői és egyéb érintett felek véleményét a jövőbeli biodiverzitás közleményről. A két hónap során 1469 válasz érkezett összesen, több mint 80 %-ban magánszemélyek részéről. Magyarországról 11 értékelés érkezett. A válaszadók összességében egyetértettek a megfogalmazott kihívásokkal és intézkedésekkel, bár a válaszok közzétett kiértékelése nem tartalmazza a szövegesen

megfogalmazott kiegészítéseket. Így sajnos az nem derül ki, hogy milyen egyéb kérdéseket tartanak a válaszadók relevánsnak.

A június eleji közleményt várhatóan egy **útiterv** kíséri majd, ami az ezekhez szükséges konkrét teendőket veszi számba. E tekintetben a dokumentum nem csak a tagországokat, hanem a magán és a civil szektort is megszólítja.

II. A Biológiai Sokféleség Egyezmény hazánkban

Az Egyezményt Magyarország a riói konferencián írta alá 1992. június 13-án, az Országgyűlés 1993. december 22-én pedig egyhangú határozattal (OGy-103, 1993) döntött annak megerősítéséről. Az Egyezményt az 1995. évi LXXXI törvény "A Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről" tette közzé, végrehajtásáért a törvény szerint környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter, a földművelésügyi miniszter, az ipari és kereskedelmi miniszter, a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter és a külügyminiszter felelős. Az Országgyűlés 2003. szeptember 22-én határozatot hozott a biológiai biztonságról szóló Cartagena Jegyzőkönyv megerősítéséről is.

Jelenleg dr. Rodics Katalin főosztályvezető-helyettes (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium) az Egyezmény és a Jegyzőkönyv elsődleges hazai kapcsolattartója, ő képviseli az országot a Részes Felek találkozóin és a tudományos tanácsadó testület ülésein. Munkáját további szakértők segítik (a kapcsolattartók listáját lásd III. sz. melléklet). Ezen felül hazánk szakértőkön keresztül részt vesz az Egyezmény különböző tematikus munkacsoportjainak munkájában is.

III. Az Egyezmény működése

Az Egyezmény intézményi előírásai adnak lehetőséget az Egyezmény további módosítására, végrehajtásának elősegítésére és nyomon követésére találkozók, munkaprogramok, felülvizsgálatokon keresztül. Három intézmény jött létre az Egyezmény szövege alapján: a Részes Felek Konferenciája, az Egyezmény tudományos, kormányközi tanácsadó testülete (Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice, SBSTTA) és a Titkárság. Emellett az Egyezmény lehetőséget biztosít további testületek létrehozására is (pl. munkacsoport a védett területekről vagy a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférésről és a hasznok elosztásáról).

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve a **Részes Felek Konferenciája** (Conference of the Parties, COP), legfőbb feladata az Egyezmény megvalósításának nyomon követése és menetének irányítása. A legutóbbi, nyolcadik találkozóra 2006 márciusában került sor Curitibában, Brazíliában. Az első rendkívüli találkozó 1999 februárjában ült össze a kolumbiai Cartagenába az Egyezmény első jegyzőkönyvének megvitatására és elfogadására. Mivel azonban nem sikerült megegyezést elérni, a rendkívüli találkozót felfüggesztették és 2000-ben Montrealban hívták össze újra. A rendkívüli találkozó itt fogadta el a Cartagena Jegyzőkönyvet az élő genetikailag módosított szervezetek forgalmáról, kezeléséről és felhasználásáról.

A **Titkárság** elsődleges feladata, hogy előkészítse és segítse a Felek Konferenciája és az Egyezmény más kiegészítő testületei találkozóit, illetve koordinálja a más releváns nemzetközi szervezetekkel való együttműködést. A Titkárságot az ENSZ Környezeti Programja (United Nations Environment Programme) biztosítja Montrealban, bár bizonyos feladatokat az ENSZ nairobi irodája lát el.

Az Egyezmény tudományos, kormányközi tanácsadó testülete (Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice, **SBSTTA**) benyújtott javaslatok formájában látja el tanácsokkal a Felek Konferenciáját a felmerülő tudományos, szakmai és technológiai kérdések tekintetében. A Felek Konferenciája a testület javaslatait megfontolva hozza meg

döntéseit, bizonyos esetekben pedig teljes egészében vagy egy részletében hagyja jóvá a testület javaslatait.

Az Egyezmény megvalósítását a **Környezeti Világalap** (Global Environment Facility, GEF) támogatja a fejlődő és a piacgazdaságra áttérő országokban. A finanszírozott projekteket a Részleges Felek hajtják végre a végrehajtó ügynökségek (az ENSZ Környezeti Programja (UNEP), az ENSZ Fejlesztési Programja (United Nations Development Programme, UNDP) és a Világbank) közül az egyik segítségével és felügyeletével. A Környezeti Világalap által biztosított pénzügyi támogatás a Felek Konferenciájának felügyelete és irányítása alatt áll és felé is tartozik felelősséggel.

A szakmai és tudományos együttműködés segítésére az Egyezmény rendelkezik egy ún. **clearing-house mechanism** (CHM) felállításáról (www.biodiv.org/chm), ahol a megvalósítás szempontjából érdekes és hasznos információkat összegyűjtik és az Interneten hozzáférhetővé teszik. A CHM működtetését egy informális tanácsadó bizottság segíti. Hasonló információs honlap hazánkban is létrehozott a KvVM Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya (<http://biodiv.kvvm.hu>).

A Felek Konferenciája **hét tematikus területen** kezdeményezte tennivalók megvalósítását:

- agro-biodiverzitás,
- erdők,
- álló és folyó vizek,
- száraz és szub-humid területek,
- hegyvidékek,
- szigetek,
- valamint tengeri és tengerparti területek biológiai sokfélesége.

A Felek Konferenciája mindegyik témában munkaprogramot fogadott el, amelyekben felvázolt egy jövőképet, megfogalmazott alapelveket és kulcsfontosságú kérdéseket a megvalósítás érdekében, leírta a lehetséges eredményeket és javasolt az eredményekhez szükséges eszközöket és egy ütemtervet.

A munkaprogramok megvalósításában a Részleges Felek, a Titkárság, releváns nemzetközi szervezetek és egyéb szervezetek veszik ki a részüket, rendszeres felülvizsgálatukat pedig a Felek Konferenciája és a tudományos tanácsadó testület biztosítja.

A tematikus tématerületeken kívül **átfogó kérdések** is szerepelnek a Felek Konferenciáinak napirendjén, amelyek biztosítják a kohéziót az Egyezmény megvalósítása során, valamint a kapcsolatot az egyes tématerületek között:

- A genetikai erőforrásokhoz való hozzáférés és a hasznok elosztása
- Fenntartható használat
- Ökoszisztéma szemlélet
- 2010-es célkitűzés a biodiverzitás csökkenésének jelentős mérséklésére
- Indikátorok és monitorozás
- Idegenhonos fajok
- Védett területek
- Gazdaság, kereskedelem és ösztönző eszközök
- Technológiai együttműködés és azok átadása
- Környezeti felelősség
- Hatásvizsgálat
- Hagyományos tudás, újítások és gyakorlatok
- Nevelés és tudatformálás.

IV. Az Egyezmény előírásai

Célkitűzések és cikkelyek

Az Egyezmény megfogalmazott **célkitűzései** [1.§]:

- A biológiai sokféleség megőrzése
- A biológiai sokféleség elemeinek fenntartható használata
- A genetikai erőforrások hasznosításából származó előnyök igazságos és méltányos elosztása, beleértve a genetikai erőforrásokhoz való megfelelő hozzáférhetőséget, a vonatkozó technológiák megfelelő átadását - az ezen erőforrásokkal és technológiákkal kapcsolatos minden jog figyelembevételével - és a megfelelő pénzeszközök biztosítását

Az Egyezmény megfogalmazott céljai a 6-20 cikkelyekben öltenek formát jogerős tartalmi rendelkezésekben, amelyek azonban felismerve a holisztikus megközelítés és problémakezelés szükségességét, nem korlátozódnak kizárólag a klasszikus természetvédelem területére. Az Egyezmény megvalósítása során - amelynek alapvető feltétele az ágazati integráció - kötelezettségeket ró nem csak a kormányzati szervekre, hanem a gazdasági és társadalmi szereplőkre is.

Az Egyezmény **alapelve** értelmében [3.§] minden állam szuverén joga saját erőforrásainak kiaknázása, ugyanakkor felelőssége annak biztosítása is, hogy tevékenységei nem okoznak károkat más országok környezetében.

Az Egyezmény céljainak elérését biztosítandó a Részes Feleknek ki kell dolgozniuk **nemzeti stratégiákat, tervekét vagy programokat** a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható használatára [6.§/a], és **integrálniuk kell annak szempontjait** a nemzeti döntéshozási folyamatba, releváns ágazati és ágazatközi tervekbe, programokba és politikákba [6.§/b].

A monitorozás tekintetében az Egyezmény többet kíván meg, mint csupán a **biológiai sokféleség monitorozása** [7.§/a,b]. Ezen felül **azonosítani és monitorozni kell azon folyamatokat és tevékenységi köröket**, amelyek (valószínűleg) jelentős **káros hatással vannak** a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható használatára [7.§/c], valamint **nyilván kell tartani** az erre vonatkozó adatokat [7.§/d].

Az Egyezmény által kijelölt klasszikus **in situ** természetvédelmi feladatok [8.§] magukba foglalják többek között a **védett területek hálózatának** kialakítását [8.§/a], a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából fontos **biológiai erőforrásokkal való gazdálkodást a védett területeken és azokon kívül a** megőrzést és fenntartható használatot szem előtt tartva [8.§/c], illetve a természetet veszélyeztető **nem őshonos fajok** betelepülésének megelőzését, kontrollálását és kiirtását [8.§/h]. Emellett *in situ* feladatként határozza meg az Egyezmény azon **folyamatok és tevékenységi körök szabályozását**, amelyeknek jelentős káros hatásait a biológiai sokféleségre meghatározták [8.§/l]. Ezen felül a Részes Felek vállalják, hogy fenntartanak *ex situ* védelmi intézményeket [9.§] és intézkednek a veszélyeztetett fajok visszatérése, visszatelepítése érdekében [9.§/c].

Közvetlen és komoly **veszély esetén** a Felek **kötelesek azonnal értesíteni** azon egyéb államokat, amelyek területén káros következményei lehetnek a biológiai sokféleségre, valamint lépéseket tenni a veszély elhárítására, illetve a csökkentésére [14.§/1.d]. A Feleknek **hatásvizsgálatot** kell készíteniük minden olyan projektek esetében, amelyek valószínűleg jelentős káros hatással lehetnek a biológiai sokféleségre [14.§/1.a].

Az Egyezmény további kötelezettségeket ró a Felekre a **kutatás és képzés** [12.§], **környezeti nevelés és tudatformálás** terén [13.§], valamint a **tudományos együttműködés** [18.§] és **technológiák átadása** [16.§, 19.§]; tekintetében. Különös figyelmet szentelve a hagyományos életmódokat megtestesítő helyi közösségek szerepének,

az Egyezmény előírja, hogy a nemzeti jogalkotás keretében a Felek vegyék tekintetbe, őrizzék meg és tartsák azok ismereteit és módszereit, amelyek fontosak a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható hasznosítása szempontjából [8.§/j].

A Részleges Felek kötelesek **jelentést készíteni** az Részleges Felek Konferenciájának útmutatásai alapján azokról az intézkedésekről, amelyeket az Egyezmény rendelkezéseinek végrehajtása érdekében tett [26.§].

Stratégiai Terv a Biológiai Sokféleség Egyezményhez

Az Egyezmény elfogadása után tíz évvel, 2002-ben a Felek Konferenciája elfogadott egy Stratégiai Tervet a nemzeti, regionális és globális szintű megvalósítás további elősegítésére. A Részleges Felek azon cél érdekében, hogy jelentős csökkenést érjenek el a biológiai sokféleség csökkenésének jelenlegi ütemében, elkötelezik magukat az Egyezmény három célkitűzésének hatékonyabb és következetesebb megvalósításra. Ehhez a következő, további célkitűzéseket magukba foglaló stratégiai célokat fogalmazták meg:

1. Az Egyezmény betölti vezető szerepét a nemzetközi szintű biológiai sokféleséggel kapcsolatos kérdések terén;
2. A Részleges Felek fejlettebb pénzügyi, humán, tudományos, műszaki és technológiai kapacitással rendelkeznek az Egyezmény végrehajtása érdekében;
3. A nemzeti biodiverzitás stratégiák és akciótervek, valamint a biológiai sokféleség szempontjainak ágazati integrációja hatékony kereteket biztosítanak az Egyezmény céljainak megvalósításához;
4. Nagyobb egyetértés alakul ki a biológiai sokféleség fontosságának kérdésében, amelynek eredményeként szélesebb körű az elkötelezettség a társadalom egészében a megvalósítás terén.

A Stratégiai Terv az Egyezmény munkaprogramjain és a nemzeti biodiverzitás stratégiákon és akcióterveken keresztül valósul meg.

Link az Egyezmény teljes Stratégiai tervéhez angolul: <http://www.biodiv.org/sp/>

Ökoszisztéma szemlélet

Az ötödik Felek Konferenciájának döntése (V/6) felszólította a Feleket, egyéb kormányokat és nemzetközi szervezeteket, hogy alkalmazzák az ökoszisztéma alapú szemléletet („ecosystem approach”). Ehhez elveket és iránymutatást fogadott el, amelyet a hetedik találkozón kiegészítettek további magyarázatokkal és gyakorlati iránymutatásokkal¹. Emellett a Részes Felek a megközelítés gyakorlatba való átültetésére szólított fel nemzeti politikák és törvénykezés, valamint a megvalósítást szolgáló egyéb megfelelő tevékenységek tekintetében, alkalmazkodva a helyi, nemzeti és regionális körülményekhez.

Az ökoszisztéma szemlélet a talaj, a vizek és biológiai sokféleség nyújtotta erőforrásokkal való integrált gazdálkodásra szolgáltat egy stratégiát, méltányos módon elősegítve a megőrzést és fenntartható használatot. Az Egyezmény "ökoszisztéma" definíciójának megfelelően a szerkezetre, folyamatokra, funkciókra és kölcsönhatásokra helyezi a hangsúlyt anélkül, hogy meghatározná a térbeli skálát az ökoszisztéma értelmezéshez. Ennek megfelelően az "ökoszisztémának" megfelel bármilyen működő egység bármilyen léptékben a talajmorzsától egészen a bioszféráig.

Az ökoszisztéma szemlélet megfogalmazott elvei és indoklásuk:

1. A földekkel, vizekkel és élő erőforrásokkal való gazdálkodás célkitűzései mind társadalmi választás kérdése.

Indoklás: A társadalom különböző ágazatai az ökoszisztémákra a saját gazdasági, kulturális és szociális igényeiknek megfelelően tekintenek. A területen élő bennszülött és egyéb helyi közösségek fontos érintett felek ("stakeholderek"), és jogaikat és érdekeiket el kell ismerni. Mind a kulturális, mind a biológiai sokféleség központi alkotóeleme az ökoszisztéma megközelítésnek, és ezt az erőforrásokkal való bánásmódnak figyelembe kell vennie. A társadalom választási lehetőségeit a lehető legjobban kifejezésre kell juttatni. Az ökoszisztémákkal a belső ("intrinsic") értékeiért és az ember számára nyújtott közvetlen és közvetett hasznáért kell gazdálkodni, igazságos és méltányos módon.

2. A gazdálkodást a lehető legalacsonyabb szintre kell decentralizálni.

Indoklás: A megfelelő mértékben decentralizált rendszerek nagyobb hatékonyságot, eredményességet és méltányosságot eredményezhetnek, ez azonban magasabb szintű döntéseket is igényel egy a megvalósítást támogató feltételrendszer kialakítása érdekében. Az erőforrásokkal való gazdálkodásba be kell vonni minden érintettet és meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a helyi érdekek és a szélesebb közösségi érdekek között. Általában minél közelebb történik a gazdálkodás az ökoszisztémához, annál szélesebb körű a felelősségtudat, az elszámoltathatóság, a részvétel, valamint a helyi tudás hasznosítása, amelyek mind meghatározóak az erőforrásokkal való gazdálkodás sikere szempontjából.

3. Figyelembe kell venni a tevékenységek (fennálló vagy potenciális) hatásait a szomszédos és egyéb ökoszisztémákra.

Indoklás: Az ökoszisztémák nem zárt rendszerek, nyitottságuk és a közöttük levő kapcsolatok miatt (pl. szomszédság, összeköttetés vízfolyásokon vagy vándorló fajokon keresztül) az ökoszisztémák működését érintő hatások ritkán korlátozódnak a beavatkozás helyére. A beavatkozások gyakran ismeretlen és megjósolhatatlan (gyakorta nem-lineáris, halmozottan jelentkező és késleltetett) hatást gyakorolnak más ökoszisztémákra, ezért a lehetséges hatások óvatos mérlegelést és elemzést igényelnek. Mindez a döntéshozásban részt vevő intézmények új módon való szerveződését igényelheti és megfelelő kompromisszumokat.

¹ A Részes Felek Konferenciájának döntése (COP VII/11)

4. Az ökoszisztémát általában a gazdasági összefüggésekben szükséges megérteni és gazdálkodni vele, felismerve a gazdálkodás nyújtotta potenciális hasznot. Az ilyen programnak

a. Csökkentenie kell a piaci torzulásokat, amelyek károsan hatnak a biológiai sokféleségre;

b. Ösztönző eszközöket kell felsorakoztatnia a biodiverzitás megőrzésének és fenntartható használatának elősegítésére;

c. A lehető legjobban internalizálnia kell a költségeket és hasznot az adott ökoszisztémában.

Indoklás: Az ökoszisztémák gazdasági szempontból értékes termékeket és szolgáltatásokat nyújtanak, azonban ezek gyakorta alulértékelték a gazdasági rendszerekben. A piaci torzulások pedig káros ösztönzőkön és támogatásokon keresztül olyan földhasználati rendszereket részesítenek előnyben, amely rendszerek az adott terület megfelelő biológiai sokféleségét ökológiai szempontból kedvezőtlenül csökkentik. Az ökoszisztémákban erősen érintett számos érintett fél, akik azonban korlátozott politikai és gazdasági befolyással bírnak, kizorolhatnak a gazdasági rendszerekből. Amíg a föld fölött rendelkezők nem részesülnek a természetes rendszerek és folyamatok fenntartásából származó haszonban, addig valószínűleg olyan fenntarthatatlan földhasználati gyakorlatokba kezdenek, amelyek rövidtávon közvetlen hasznot hajtanak számukra. Ennek ellensúlyozására a hasznok méltányosabb elosztása lenne szükséges.

5. Az ökoszisztéma szemlélet elsődleges célja kell, hogy legyen az ökoszisztéma nyújtotta szolgáltatások megőrzésének érdekében az ökoszisztéma szerkezetének és működésének fenntartása.

Indoklás: A biológiai sokféleség megőrzése és a szociális jólét fenntartása az ökoszisztémák működésén és helyreálló-képességén (rezilienciáján) alapszik. Ezek azonban a fajkon belüli és azok közötti, valamint a fajok és abiotikus környezetük közötti kölcsönhatásoktól függenek, illetve a környezet fizikai és kémiai folyamataitól. Figyelembe véve az élő rendszerek bonyolultságát, a központi struktúrák és ökológiai folyamatok (pl. élőhelyek, táplálékhálózatok, beporzási kapcsolatrendszerek, ökológiai vízháztartás) fenntartására, illetve amennyiben lehetséges, helyreállításukra kell törekedni csupán csak az egyes fajok védelme helyett.

6. Az ökoszisztémákkal a működésük határain belül kell gazdálkodni.

Indoklás: Csak bizonyos határokon belül lehet terhelni egy ökoszisztémát (szerves anyag kivétel, szennyező anyagok lebontása, asszimiláció, zavarás, stb.), hogy az fenn tudja tartani integritását és képességét termékei és szolgáltatásai folyamatos biztosítására, amelyeken a szociális jólét alapszik. Mivel ismereteink jelenleg nem elegendőek és talán soha nem is lesznek elegendőek ahhoz, hogy ezeket a határokat pontosan meghatározzuk, ezért az elővigyázatosság elvét kell követni és az erőforrásokkal való gazdálkodásnak a legújabb ismeretek függvényében alkalmazkodnia kell a környezeti feltételekhez.

7. Az ökoszisztéma szemléletet a megfelelő térbeli és időbeli léptékben kell alkalmazni.

Indoklás: Az ökoszisztémákat felépítő elemek és működtető folyamatok különböző térbeli és időbeli léptékben léteznek és működnek egy hierarchiába ágyazottan, míg hasonlóképpen a társadalmi és gazdasági rendszerek is változnak térben, időben, illetve jellemzőikben. Az erőforrásokkal való gazdálkodás folyamatait és intézményeit az érintett ökológiai folyamatok jellemzőihez kell illeszteni (pl. a vízgyűjtőterülethez átlépve a közigazgatási szinteket és határokat), amely figyelembe véve az ökológiai folyamatok összekapcsoltságát képes át is ívelni a különböző léptékeket.

8. Felismerve az ökoszisztéma folyamatait jellemző változó időbeli léptéket és késleltetett hatásokat, az ökoszisztéma gazdálkodásának célkitűzéseit hosszú távra kell meghatározni.

Indoklás: Míg az ökoszisztémák folyamataira a változó időbeli léptékek és késleltetett hatások jellemzőek, addig az emberek a rövid távú nyereséget és az azonnali hasznot részesítik előnyben a jövőbeliekkel szemben. Mivel azonban a térben és időben kiterjedt folyamatok jellemzik és határozzák meg az ökoszisztémák általános jellemzőit, kiemelt figyelmet érdemelnek. A gazdálkodásnak figyelembe kellene vennie a rövid távú hasznok és hosszú távú célok közötti, sokszor egymás ellen ható viszonyt a döntéshozás során, valamint a gazdálkodás tevékenységei és azok mutatkozó eredményei közti késedelmet is.

9. A gazdálkodásnak fel kell ismernie, hogy a változás elkerülhetetlen.

Indoklás: Ökoszisztémák elkerülhetetlen és természetes módon változnak fajösszetételükben, a populációk számosságában és fizikai jellemzőikben. Ennél fogva az erőforrásokkal való gazdálkodásnak folyamatos tanulási folyamatként kell megvalósulnia, amely segít a módszereket és gyakorlati alkalmazásokat rugalmasan a végbemenő változásokhoz alakítani, alapul véve az új körülményeket és a rendelkezésre álló újabb ismereteket. A célkitűzésekben és a megvalósításban is természetes ökológiai folyamatok fenntartását kell érvényre juttatni egy változatlan célállapot helyett.

10. Az ökoszisztéma szemléletnek meg kell találnia a megfelelő egyensúlyt a biológiai sokféleség megőrzése és használata között, és integrálnia kell őket.

Indoklás: A biológiai sokféleség mind önmagában létező, belső értéke miatt, mind az ökoszisztéma által nyújtott termékek és szolgáltatások végett alapvető fontosságú az ember fennmaradása szempontjából. A biológiai sokféleség megőrzését és fenntartható használatát célzó gazdálkodás összeegyeztethető egymással, megvalósításukhoz azonban integrált gazdálkodási rendszerek és gyakorlati módszerek, valamint azokat támogató intézkedések szükségesek.

11. Az ökoszisztéma szemléletnek figyelembe kell vennie a vonatkozó információk minden formáját, beleértve a tudományos, az organikus és helyi emberek által birtokolt tudást, újításokat és gyakorlatot.

Indoklás: Az ökoszisztémákra különböző léptékekben és szempontokból lehet tekinteni, amelyek mind egyedülálló betekintést engednek és információkat eredményeznek. Emellett nem is létezik olyan szerveződési szint, amelyen egyedül optimalizálni lehet az ökoszisztémákkal való gazdálkodást. Különböző szereplők különböző szinteken tekintenek a felmerülő kérdésekre és egymást kiegészítő nézeteikkel támogathatják az integrált gazdálkodást. Ehhez szükség van olyan működőképes rendszer kialakítására, amely segíti a releváns tudományágak területéről (beleértve a természet és társadalomtudományokat), illetve a különféle, különösképpen a helyi és hagyományos tudáson alapuló rendszerekből származó információk hasznosulását.

12. Az ökoszisztéma szemléletnek be kell vonnia a társadalom és a tudományok összes érintett ágát és szektorát.

Indoklás: Az összes ágazat tevékenysége hatással van a biológiai sokféleségre, és hozzájárulhat, illetve ellene hathat az Egyezmény célkitűzéseinek megvalósításának. A biológiai sokféleséggel való gazdálkodás annak bonyolultsága és az emberi hatások jelentősége miatt széles körű tudományos és egyéb ismereteket és képességeket igényel, olyan ágazatokban is, amelyek eddig hagyományosan nem vettek részt a természetvédelemben. Az integrált gazdálkodás fokozott kommunikációt és együttműködést kíván meg az ágazatok között, a különböző kormányzati szinteken és a társadalom kormányzati, magán és civil szereplői között.

Link az ökoszisztéma szemlélethez angolul (megvalósítási iránymutatások, kiegészítések az indokláshoz, stb.): <http://www.biodiv.org/programmes/cross-cutting/ecosystem/>

Tematikus tématerületek

Agro-biodiverzitás

A Részes Felek Konferenciái több különböző szempontból foglalkoztak az agro-biodiverzitással, mint pl. agro-biodiverzitás munkaprogram, GURTs (genetikai restriktív technológiák), talaj és biodiverzitás, más kezdeményezésekkel való együttműködés (FAO Növényi Genetikai Erőforrások Nemzetközi Vállalkozása, majd később Egyezmény az Élelem és Mezőgazdaság Növényi Genetikai Erőforrásairól).

COP-3 (1996): - döntött egy többéves munkaprogram kidolgozásáról (III/11 döntés)

COP-5 (2000): - elfogadta a többéves munkaprogramot (V/5)

A munkaprogram elemei:

1. Felmérések: átfogó elemzés készítése a világ agro-biodiverzitásának állapotáról és trendjeiről, a mögöttük rejlő okokról, valamint a vele való gazdálkodásról rendelkezésre álló helyi tudásról;
2. Adaptív gazdálkodás: gazdálkodási gyakorlatok, technológiák és politikák azonosítása, amelyek elősegítik a mezőgazdaság pozitív, és enyhítik a negatív hatásait a biodiverzitásra nézve, és növelik a termelékenységet és kapacitást a megélhetés fenntartása érdekében. Mindezt az agro-biodiverzitás különböző szintjei és funkciói által nyújtotta sokféle termék és szolgáltatásról való tudás, megértés és tudatosság növelésén keresztül kívánja elérni;
3. Kapacitás-fejlesztés: Gazdálkodók, bennszületett és helyi közösségek, azok szervezetei és egyéb érintettek kapacitásainak fejlesztése az agro-biodiverzitás fenntartható használatára a belőle származó hasznok növelése, a tudatosság és a felelősségteljes tevékenységek érdekében;
4. Integráció: nemzeti tervek és stratégiák kidolgozásának támogatása az agro-biodiverzitás megőrzésére és fenntartható használatára és integrációjuk elősegítése az ágazati és ágazatközi tervekbe és programokba.

A munkaprogram mind a négy eleméhez megvalósítási célkitűzés, indoklás, tevékenységek, módszerek, időterv és várt eredmények tartoznak. A munkaprogram központi eleme a Részes Felektől és másoktól való különböző információk benyújtására való felhívás.

- azt ajánlotta a Részes Feleknek, hogy ne engedélyezzék a GURT technológiák szabadföldi tesztelését amíg megfelelő tudományos eredmények nem állnak rendelkezésre. Ezen felül tudományos kutatásokra ösztönözte a Feleket és azon módozatok azonosítására, amelyek kezelik a technológiák lehetséges hatásait.

COP-6 (2002): - tudomásul vette a munkaprogram megvalósításában tett előrelépéseket és megjegyezte a további tettek szükségességét több kérdésben (VI/5)

- elfogadta a Pollinátorok Megőrzésének és Fenntartható Használatának Nemzetközi Kezdeményezését (VI/5 II. Annex)

COP-7 (2004): - megegyezett az agro-biodiverzitásról szóló átfogó felmérés végső jelentésének elhalasztásáról (VII/3)

COP-8 (2006): - megerősítette a GURT technológiák de facto moratoriumát
- üdvözölte az agro-biodiverzitásról és élelmezésről szóló kezdeményezést (Initiative on Biodiversity for Food and Nutrition) és a biodiverzitásról és talajról szóló

kezdeményezést (International Initiative for the Conservation and Sustainable Use of Soil Biodiversity) és a hozzájuk tartozó cselekvési keretet

Száraz és szubhumid területek biodiverzitása

COP-5 (2000): - elfogadta a munkaprogramot (V/23)

A munkaprogram elemei:

Felmérések a száraz és szubhumid területeken különböző kérdésekre fókuszálva (pl. biodiverzitás állapota és trendjei, biodiverzitásból fakadó helyi és globális hasznok azonosítása).

Három csoportba rendezett tevékenységek:

1. Olyan tevékenységek elősegítése a biodiverzitás megőrzésére és fenntartható használatára, mint pl. további védett területek kijelölése, megfelelő kezelés, fenntartható vízgazdálkodás és az özőnfajok kezelése.
2. Az erőforrásokkal való felelősségteljes gazdálkodás elsegítése megfelelő szinteken, az ökoszisztéma szemlélet alkalmazása támogató szakpolitikai környezet kialakítása révén.
3. A megélhetés támogatása a bevétel diverzifikációja révén, a biodiverzitás innovatív, fenntartható használatának felderítése.

COP-7 (2004): - elfogadta a munkaprogram várható eredményeinek, időtervének, potenciális végrehajtóinak, és az előrehaladás indikátorainak táblázatát (VII/2)

- üdvözölte a Biológiai Sokféleség Egyezmény és az Egyezmény a Sivatagosodás és Talajpusztulás Elleni Küzdelemről közös munkaprogramját (VII/13)

COP-8 (2006): - ideiglenes célokat és célkitűzéseket fogadott el a munkaprogramhoz kapcsolódóan

Vizes területek biodiverzitása

COP-3 (1996): - döntött arról, hogy felkérje a Ramsari Egyezményt, hogy legyen a vezető partner a vizes területekkel kapcsolatos tevékenységekben

- jóváhagyta a Ramsari Egyezmény Irodájával kötött Együttműködési Megállapodást (III/21)

COP-4 (1998): - jóváhagyta a közös munkaprogramot (IV/4)

COP-5 (2000): - jóváhagyott egy újabb közös munkaprogramot (V/2)

COP-8 (2006): - felszólította a Feleket arra, hogy biztosítsák a biodiverzitáshoz kapcsolódó egyezmények nemzeti kapcsolattartói közötti, valamint a kapcsolattartók és a vizes területek változásaiért felelős ágazatok és csoportok és érintett felek közötti legteljesebb együttműködést és kommunikációt,

Erdők biodiverzitása

COP-4 (1998): - elfogadta a munkaprogramot (IV/7)

COP-6 (2002): - elfogadta a kibővített munkaprogramot (VI/22)

A munkaprogram elemei:

1. Az első rész főként a biofizikai szempontokkal foglalkozik, mint az erdők biodiverzitására leselkedő veszélyek csökkentése többek között helyreállítás, vízgyűjtő-gazdálkodás, védett területek létrehozása révén.

2. A második rész az intézményes és a társadalmi-gazdasági környezettel foglalkozik, ami lehetővé teszi a megőrzést és fenntartható használatot.
3. A harmadik rész a felméréssel és monitoringgal foglalkozik.

COP-7 (2004): - felhívta a Részes Feleket a szorosabb nemzetközi együttműködés kialakítására és az ágazatközi integráció és együttműködés erősítésére

COP-8 (2006): - döntött a génmódosított fafajták alkalmazásának de facto moratóriumáról

Átfogó kérdések

A tematikus tématerületeken kívül olyan témák is szerepelnek a COP találkozók napirendjén, amelyek minden tématerület számára releváns átfogó kérdésekkel. Ezen témák alapvetően a 6-20 cikkelyek tartalmi előírásaival foglalkoznak.

Míg egyes esetekben az ilyen átfogó kérdésekhez kapcsolódó munka a tematikus munkaprogramokat támogatják (pl. indikátorok esetében), addig más esetekben azoktól függetlenül hoznak eredményeket.

Ez történhet iránymutatások formájában (pl. Iránymutatás a biológiai sokféleséghez és a turizmusfejlesztéshez (VII/14 döntés); Irányelvek az ökoszisztémákat, élőhelyeket és fajokat veszélyeztető idegenhonos fajok megelőzésére, betelepítésére és hatásainak mérséklésére (VI/23); Addis Ababa elvek a fenntartható használatról (VII/12); Akwé: Kon iránymutatás, amely a bennszülött és helyi közösségek szent helyein tervezett, vagy arra hatással lévő fejlesztések esetében önkéntes iránymutatással szolgál a kulturális, környezeti és társadalmi hatásvizsgálatra).

Bizonyos kérdésekben külön munkaprogramok fogalmazzák meg a felek, nemzetközi és civil szervezetek, más érintettek számára a tennivalókat (pl. munkaprogram a védett területekről (VII/28) és kommunikációról, oktatásról és tudatformálásról (VIII/6) vagy az ösztönző intézkedésekről (V/15)).

Ezen átfogó kérdések fontos szerepet játszanak az Egyezmény égisze alatt zajló szerteágazó munkák közötti kohézió megteremtésében, mivel kapcsolatokat teremtenek a különböző tématerületek között.

Cartagena Jegyzőkönyv

Az 1980-as évektől kezdődően a molekuláris biológia rendkívül gyors fejlődésnek indult. Az első genetikailag módosított növény 1983-ban történt előállításától ma már a világ számos országában (pl. USA, Kanada, Argentína, Kína), több tízmillió hektáron természetesen genetikailag módosított növényeket.

A genetikailag módosított szervezetek számos környezeti, egészségügyi és gazdasági problémát felvetnek, amelyeket már az 1992-ben elfogadott Biológiai Sokféleség Egyezmény szövege is felismer [19.§/3.]. Ezt követően 1995 és 2000 között kidolgoztak egy részletes szabályozást, a Cartagena Jegyzőkönyvet, amelyet 2000. január 29-én fogadtak el a Biológiai Sokféleség Egyezmény Részes Feleinek Konferenciáján. A Jegyzőkönyv 2003. szeptember 11-én lépett életbe kilencven nappal azt követően, hogy letétbe helyezték az ötvenedik, Biológiai Sokféleség Egyezményben részes fél általi ratifikálásról, elfogadásról, megerősítésről vagy jóváhagyásról szóló dokumentumot.

Magyarország 2000. május 24-én írta alá a Jegyzőkönyvet, majd az országgyűlési ratifikálást követően az erről szóló dokumentumot 2004. január 13-án helyezte letétbe a Külügyminisztérium az ENSZ new yorki központjában. **A Jegyzőkönyv hazánkban 2004. április 12-én lépett életbe.**

A jegyzőkönyv célja, hogy

- szabályozza az élő, genetikailag módosított szervezetek biztonságos forgalmát, kezelését, felhasználását, különös tekintettel az országok közötti forgalomra,
- a Riói Nyilatkozatban megfogalmazott elővigyázatosság elvének betartásával megfelelő védelmet biztosítson a biológiai sokféleség, azaz az élővilág megőrzését és fenntartható hasznosítását érintő kedvezőtlen hatásokkal szemben, beleértve az emberi egészséget érintő kockázatokat is, és
- megkönnyítse a kormányok, a gazdasági szereplők és a társadalom közötti együttműködést a biológiai biztonság növelése érdekében.

A jegyzőkönyv hatálya minden élő, módosított szervezetre kiterjed, kivéve a humán felhasználású gyógyszerkészítményeket (amelyeket más egyezmények szabályoznak). Emellett egyszerűbb eljárás vonatkozik a tranzit- és a zárt rendszerben felhasználandó (szabad környezetbe nem kerülő) módosított szervezetek szállítmányaira.

A jegyzőkönyvben foglalt legfontosabb kötelezettségek:

- **Előzetes engedélyezési eljárást** kell lefolytatni a környezetbe történő kibocsátásra szánt, élő módosított szervezetek (pl. élő hal, vetőmag) legelső behozatalát megelőzően. Ilyenkor az exportőr kötelessége, hogy a szállítás előtt az importáló országot írásban részletesen tájékoztassa az élő, módosított szervezetet tartalmazó szállítmányról. Az importáló ország ezen információk birtokában megadott határidőn belül dönt arról, hogy beengedi-e országába az adott szállítmányt. Amennyiben az élő, módosított szervezetek lehetséges káros hatásaival kapcsolatban új tudományos információk állnak rendelkezésre, az importáló fél bármikor felülvizsgálhatja és módosíthatja a határokon keresztüli szállításra vonatkozó döntését.
- A jegyzőkönyv tudományosan megalapozott **kockázatbecslést** ír elő, amelynek minden esetben meg kell előznie az élő, módosított szervezet importjára vonatkozó döntést. A kockázatbecslés elvégzését az importáló fél biztosítja, de megkövetelheti azt is, hogy azt az exportáló végezze el, vagy annak költségeit az exportáló fél viselje.

- A jegyzőkönyv keretein belül **információs rendszert** kell működtetni (biosafety clearing house, BCH). Ez a rendszer tulajdonképpen egy weboldal, amely elősegíti a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatos tudományos, műszaki, jogi és a környezetre vonatkozó ismeretek cseréjét, segíti a döntéshozatalt, segíti a Feleket a jegyzőkönyvben foglaltak megvalósításában és biztosítja, hogy a nyilvánosság is hozzáférjen az olyan élő, módosított szervezetekre vonatkozó információkhoz, melyeket a jegyzőkönyv értelmében importálhatónak határoztak meg.
- A jegyzőkönyv előírja azt is, hogy a döntéshozatali folyamatokba be kell vonni a **nyilvánosságot**, és a döntések eredményét is hozzáférhetővé kell tenni számukra.
- A Feleknek biztosítaniuk kell a határokon keresztüli véletlenszerű mozgások **bejelentését**, az illegális szállítások megelőzését és amennyiben lehetséges, büntetését. Illegális szállítmány esetén az érintett fél megkövetelheti attól az országtól, ahonnan az élő, módosított szervezetek erednek, hogy azokat saját költségén szállítsa vissza vagy semmisítse meg.
- A közvetlenül **élelmezési és takarmányozási célra** ill. **feldolgozásra** szánt élő, módosított szervezetek esetén a címkén elegendő feltüntetni a kapcsolattartó személyt és azt, hogy a szállítmány "élő, módosított szervezetet tartalmazhat".
- A **zárt célú felhasználás** és a **környezetbe történő kibocsátás** esetén a szállítmány kísérő dokumentumain egyértelműen élő, módosított szervezetekként kell azonosítani azokat, világosan meg kell határozni minden követelményt biztonságos kezelésükre, tárolásukra, szállításukra és felhasználásukra vonatkozóan. Meg kell adni egy kapcsolattartó személyt is. Zárt célú felhasználás esetén a kísérő dokumentumokon fel kell tüntetni továbbá azt is, hogy hova szállítják ezeket a szervezeteket. A környezetbe történő kibocsátás esetén pedig a kísérő dokumentumokon ezen szervezetek jellemző tulajdonságait és azonosítási módjukat is meg kell adni.
- A Jegyzőkönyv hatályba lépését követően a részes felek találkozóin dolgozzák ki az egyes témakörökben a **részletes szabályokat** (pl. esetleges károk utáni felelősség, kockázatkezelés).

I. Melléklet. A Biológiai Sokféleség Egyezmény szövege

1995. ÉVI LXXXI. TÖRVÉNY A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG EGYEZMÉNY KIHIRDETÉSÉRŐL

1. § Az Országgyűlés a Rio de Janeiróban, 1992. június 13-án aláírt Biológiai Sokféleség Egyezményt e törvénnyel kihirdeti. (A Magyar Köztársaság megerősítő okiratának letétbe helyezése az ENSZ Főtitkáránál 1994. február 24-én megtörtént.)

2. § Az egyezmény magyar nyelvű szövege a következő:

"BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG EGYEZMÉNY"

A Szerződő Felek

tudatában a biológiai sokféleségben rejlő értékeknek, valamint a biológiai sokféleség és komponensei ökológiai, genetikai, társadalmi, tudományos, oktatási, kulturális, rekreációs és esztétikai értékeinek, tudatában a biológiai sokféleség jelentőségének az evolúcióban és a bioszféra életfenntartó rendszereinek megtartásában is,

megerősítve, hogy a biológiai sokféleség megőrzése az emberiség közös ügye,

megállapítva, hogy az Államok szuverén jogokkal rendelkeznek saját biológiai erőforrásaik felett,

megállapítva azt is, hogy az Államok felelősek biológiai sokféleségük megőrzéséért és biológiai erőforrásaik fenntartható módon történő használatáért,

aggódva amiatt, hogy a biológiai sokféleség jelentősen csökken bizonyos emberi tevékenységek miatt,

tudatában annak, hogy a biológiai diverzitással kapcsolatos információ és tudás általában hiányzik, és hogy sürgősen szükség van tudományos, technikai és intézményi kapacitás kifejlesztésével azon alapvető ismeretek megszervezésére, melyek alapján a megfelelő intézkedések megtervezhetők és végrehajthatók,

megjegyezve, hogy a biológiai sokféleség jelentős csökkenésének vagy elvesztésének okait létfontosságú előre látni, megelőzni és okait megszüntetni,

megjegyezve azt is, hogy ahol a biológiai sokféleség jelentős csökkenésének vagy elvesztésének veszélye fenyeget, a teljes tudományos bizonyosság hiánya nem használható érvként az e fenyegetés elkerülésére vagy mérséklésére irányuló intézkedések elhalasztására,

megjegyezve továbbá, hogy a biológiai sokféleség megőrzéséhez az alapvető követelmény az ökológiai rendszerek és természetes élőhelyek *in-situ* védelme és a fajok életképes populációinak fenntartása és helyreállítása természetes környezetükben,

megjegyezve továbbá, hogy a mindenekelőtt a származás szerinti országban végrehajtott *ex-situ* intézkedéseknek szintén fontos szerepe lehet,

felismerve számos hagyományos életstílusú bennszülött és helyi közösség szoros és tradicionális függését a biológiai erőforrásoktól, és a biológiai sokféleség megőrzésével, illetve komponenseinek fenntartható használatával kapcsolatos tradicionális tudásból, újításokból és gyakorlatból származó haszon egyenlő megosztásának kívánatosságát,

felismerve a nők alapvető szerepét is a biológiai sokféleség megőrzésében és fenntartható használatában, és megerősítve annak szükségességét, hogy a nőknek a biológiai sokféleség megőrzésére vonatkozó politika kialakításában és kivitelezésében minden szinten teljes részvételt kell biztosítani,

hangsúlyozva az Államok, a kormányközi szervezetek és a nem-kormányzati szektor közötti nemzetközi, regionális és globális együttműködés fontosságát és elősegítésének szükségességét a biológiai sokféleség megőrzésének és komponensei fenntartható használatának céljából,

elismerve, hogy új és további pénzügyi források biztosítása, valamint a megfelelő technológiák kellő hozzáférhetősége várhatóan lényeges változást eredményezhet majd világszerte a biológiai sokféleség csökkenésének kezelésében,

elismerve továbbá, hogy külön intézkedés szükséges a fejlődő országok igényeinek kielégítésére, beleértve új és további pénzügyi források és a vonatkozó technológiák megfelelő hozzáférhetőségének biztosítását,

megjegyezve e tekintetben a legkevésbé fejlett országok és kis szigetállamok sajátos feltételeit,

elismerve, hogy a biológiai sokféleség megőrzésére jelentős beruházások szükségesek, és hogy ezen beruházásokból sokféle környezeti, gazdasági és társadalmi haszon várható,

felismerve, hogy a fejlődő országokban a gazdasági és társadalmi fejlődés, valamint a nyomor leküzdése az első és legfontosabb prioritás,

annak tudatában, hogy a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható használata alapvető fontosságú a világ növekvő népességének élelmezési, egészségügyi és más szükségleteinek ellátásában, és e célból lényeges mind a genetikai erőforrások, mind a technológiák hozzáférhetősége és megosztása,

megjegyezve, hogy végső soron a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható használata az Államok közötti baráti viszonyt fogja erősíteni, és hozzá fog járulni az emberiség békéjéhez,

igényelve a biodiverzitás és komponenseinek fenntartható használatával kapcsolatos meglévő nemzetközi intézkedések megerősítését és kiegészítését,

eltökélten a jelen és jövő nemzedékek érdekében a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható használatára,

a következőkben állapotok meg:

1. Cikkely Célkitűzések

Ezen Egyezménynek a vonatkozó rendelkezései szerint követendő célja a biológiai sokféleség megőrzése, komponenseinek fenntartható használata, a genetikai erőforrások hasznosításából származó előnyök igazságos és méltányos elosztása, beleértve a genetikai erőforrásokhoz való megfelelő hozzáférhetőséget, a vonatkozó technológiák megfelelő átadását - az ezen erőforrásokkal és technológiákkal kapcsolatos minden jog figyelembevételével - és a megfelelő pénzeszközök biztosítását.

2. Cikkely Fogalmak használata

Ezen Egyezmény céljaira:

Biológiai sokféleség a bármilyen eredetű élőlények közötti változatosságot jelenti, beleértve többek között a szárazföldi, tengeri és más vízi-ökológiai rendszereket, valamint az e rendszereket magukban foglaló ökológiai komplexumokat; ez magában foglalja a fajokon belüli, a fajok közötti sokféleséget és maguknak az ökológiai rendszereknek a sokféleségét.

Biológiai erőforrások tartalmazzák a genetikai erőforrásokat, szervezeteket vagy azok részeit, populációkat vagy az ökológiai rendszerek bármely más élő komponensét, amely az emberiség számára ténylegesen vagy potenciálisan felhasználható vagy értékes.

Biotechnológia bármely olyan technológiai alkalmazást jelent, amely biológiai rendszereket, élő szervezeteket vagy ezek származékait használja fel meghatározott felhasználású termékek vagy folyamatok létrehozására vagy módosítására.

Genetikai erőforrások származási ország azt az országot jelenti, amelynek birtokában vannak azok a genetikai erőforrások in-situ körülmények között.

Genetikai erőforrást szolgáló ország azt az országot jelenti, amely genetikai erőforrásokat szolgáltat in-situ forrásokból gyűjtve, beleértve mind a vad, mind a házasított fajok populációit, vagy olyan ex-situ forrásokból véve, amelyek származhattak, vagy nem származhattak az illető országból.

Házasított vagy természetett fajok olyan fajokat jelölnek, amelyeknél az emberek saját hasznukra befolyásolták az evolúciós folyamatot.

Ökológiai rendszer (ökoszisztéma) jelenti a növény-, állat- és mikroorganizmus-közösségek, valamint ezek élettelen környezetének dinamikus együttesét - egy funkcionális egységben.

Ex-situ védelem a biológiai sokféleség komponenseinek természetes élőhelyen kívüli megőrzését jelenti.

Genetikai erőforrás (genetikai anyag) bármely növényi, állati, mikrobális vagy más eredetű, az öröklődés funkcionális egységeit tartalmazó anyagot jelent.

Élőhely olyan hely vagy helytípus, ahol egy élőlény vagy populáció a természetben előfordul.

In-situ feltételek olyan feltételeket jelentenek, ahol a genetikai erőforrások ökológiai rendszereken belül és természetes élőhelyeken léteznek, illetve házasított és természetett fajok esetében abban a környezetben élnek, hol megkülönböztető sajátosságaik kifejlődtek.

In-situ védelem ökológiai rendszerek és természetes élőhelyek megőrzését és a fajok életképes populációinak helyreállítását és fenntartását jelenti természetes környezetükben, valamint házasított vagy természetett fajok esetében abban a környezetben, melyben a rájuk jellemző tulajdonságaik kifejlődtek.

Védett terület meghatározott védelmi cél érdekében létesített vagy szabályozott és fenntartott, földrajzilag meghatározott területet jelent.

Regionális gazdasági integrációs szervezet egy adott régió szuverén államaiból alakult olyan szervezetet jelent, amelyre a tagállamok átruházták az ezen Egyezményben szabályozott ügyekkel kapcsolatos illetékességüket, és amely saját szabályzata szerint, megfelelő felhatalmazással rendelkezik az egyezmény aláírására, ratifikálására, elfogadására, jóváhagyására és életbeléptetésére.

Fenntartható használat a biológiai sokféleség komponenseinek olyan módon és ütemben történő használatát jelenti, mely nem vezet a biológiai sokféleség hosszú távú csökkenéséhez, ezzel fenntartva a benne lévő lehetőséget a jelen és jövő generációk igényeinek és törekvéseinek kielégítésére.

Technológia magában foglalja a biotechnológiát.

3. Cikkely Alapelv

Az Egyesült Nemzetek Kartájával és a nemzetközi jog alapelveivel összhangban az Államok szuverén joga a saját erőforrásaik felhasználása a saját környezetpolitikájuk szerint, s felelőssége annak biztosítása, hogy törvénykezési vagy ellenőrzési területükön belüli tevékenységük ne okozzon kárt más Államok vagy a nemzeti fennhatóságon kívül eső területek környezetében.

4. Cikkely Illetékességi kör

Tekintettel más Államok jogaira, hacsak kifejezetten nem rendelkezik másként az Egyezmény, ezen Egyezmény rendelkezései minden Szerződő Fél vonatkozásában érvényesek

- a) a biológiai sokféleség komponenseinek esetében a nemzeti illetékesség határain belül, és
- b) azon folyamatokra és tevékenységekre - tekintet nélkül arra, hogy hatásuk hol jelentkezik -, amelyeket fennhatóságuk vagy ellenőrzésük alatt, nemzeti fenségterületükön vagy azon kívül végeznek.

5. Cikkely Együttműködés

Minden Szerződő Fél - amennyire csak lehetséges és megfelelő - együttműködik más Szerződő Felekkel közvetlenül, vagy ahol lehetséges, ott az illetékes nemzetközi szervezeteken keresztül, a nemzeti fennhatóság határain kívül eső területek vonatkozásában, valamint a kölcsönös érdekeket érintő más ügyekben a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható alkalmazása érdekében.

6. Cikkely Általános rendszabályok a megőrzésre és fenntartható hasznosításra

Minden Szerződő Fél, a sajátos feltételeinek és képességeinek megfelelően

- a) nemzeti stratégiákat, terveket vagy programokat dolgoz ki a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására, vagy e célra adaptál már meglévő stratégiákat, terveket vagy programokat, amelyek tükrözik, többek között, az ezen Egyezményben felsorolt és az érintett Szerződő Félre vonatkozó intézkedéseket; és
- b) belefoglalja, amennyire csak lehet és megfelelő, a biológiai sokféleség megőrzését és fenntartható hasznosítását az ágazati vagy ágazatközi tervekbe, programokba és szakpolitikai tevékenységbe.

7. Cikkely Azonosítás és ellenőrzés

Minden Szerződő Fél, amennyire csak lehetséges és megfelelő, különösen a 8. és 10. Cikkelyben foglaltak céljából

a) azonosítja a biológiai sokféleség azon komponenseit, melyek fontosak a megőrzés és fenntartható használat szempontjából, figyelembe véve az I. Mellékletben foglalt kategóriákra utaló listát;

b) ellenőrzi mintavétel és más módszerek útján a biológiai sokféleség fenti a) bekezdés szerint meghatározott komponenseit, különös figyelmet fordítva azokra, amelyek sürgős védelmi intézkedéseket igényelnek és azokra, amelyek a fenntartható hasznosításra a legnagyobb lehetőséget kínálják;

c) azonosítja azokat a folyamatokat és tevékenységfajtákat, amelyeknek jelentékeny vagy valószínűleg jelentős mértékű a káros hatása a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására, továbbá ellenőrzi a hatásaikat mintavétellel és más módszerek segítségével;

d) kezeli és szervezi valamilyen eljárással a fenti a), b) és c) bekezdések szerinti azonosítási és ellenőrzési tevékenységekből származó adatokat.

8. Cikkely In-situ védelem

Minden Szerződő Fél, amennyire csak lehetséges és megfelelő

a) létrehozza a védett területek rendszerét, vagy olyan területeket, ahol a biológiai sokféleség megőrzése érdekében speciális intézkedéseket kell tenni;

b) irányelveket dolgoz ki, ahol szükséges, a védett területek, vagy az olyan területek kiválasztására, kijelölésére és kezelésére, ahol a biológiai sokféleség megőrzésére speciális intézkedéseket kell tenni;

c) akár a védett területeken belül, akár azokon kívül szabályozza vagy kezeli azokat a biológiai erőforrásokat, amelyek a biológiai sokféleség megőrzéséhez fontosak, tekintettel azok megőrzésének és fenntartható hasznosításának biztosítására;

d) elősegíti az ökológiai rendszerek, természetes élőhelyek védelmét és a fajok életképes populációinak fenntartását természetes környezetükben;

e) elősegíti a védett területekkel szomszédos területeken a környezetileg helyes és fenntartható fejlődést ezen területek további védelme céljából;

f) rehabilitálja és helyreállítja a degradálódott ökológiai rendszereket, és elősegíti a veszélyeztetett fajok megújulását, többek között, tervek vagy más kezelési stratégiák kidolgozásával és megvalósításával;

g) eszközöket biztosít vagy tart fenn a biotechnológia eredményeként létrejött olyan módosított élő szervezetek hasznosításából és kibocsátásából eredő kockázatok szabályozására, kezelésére vagy ellenőrzésére, amelyeknek valószínűleg a biológiai sokféleség megőrzését és fenntartható hasznosítását érintő káros környezeti hatásaik vannak, beleértve az emberi egészséget érintő kockázatok számításba vételét is;

h) az ökológiai rendszereket, élőhelyeket vagy fajokat veszélyeztető idegen fajok betelepítését megelőzi vagy ellenőrzi, illetőleg megsemmisíti azokat;

i) erőfeszítéseket tesz azon feltételek biztosítása érdekében, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a biológiai sokféleség jelenlegi felhasználása és megőrzése, valamint komponenseinek fenntartható hasznosítása egymással összeegyeztethető legyen;

j) nemzeti jogalkotása keretében tekintetbe veszi, megőrzi és fenntartja a hagyományos életmódokat megtestesítő bennszülött és a helyi közösségeknek a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható hasznosítása szempontjából fontos ismereteit, újításait és módszereit, továbbá elősegíti azok szélesebb körű alkalmazását ezen ismeretek, újítások és módszerek birtokosainak jóváhagyásával és bevonásával, valamint ösztönzi az ilyen ismeretek, újítások és módszerek alkalmazásából eredő haszon egyenlő elosztását;

k) kidolgozza vagy karbantartja a veszélyeztetett fajok és populációk védelméhez szükséges jogszabályokat és/vagy más szabályozó rendelkezéseket;

l) szabályozza vagy kezeli a tevékenységek megfelelő folyamatait és kategóriáit, ahol a 7. Cikkely szerint, a biológiai sokféleséget jelentősen károsító hatást állapítottak meg; és

m) együttműködik pénzügyi és más támogatás nyújtásával, különösen a fejlődő országok számára a fenti a)-l) bekezdésekben körülírt in-situ védelem érdekében.

9. Cikkely Ex-situ védelem

Minden Szerződő Fél, amennyire csak lehetséges és megfelelő, főképpen az in-situ intézkedések kiegészítése céljából

a) intézkedéseket hoz a biológiai sokféleség komponenseinek ex-situ védelmére, lehetőleg azok származási országában;

b) megteremti és fenntartja a növények, állatok és mikroorganizmusok ex-situ megőrzésének, valamint kutatásának feltételeit, elsősorban a genetikai források származási országaiban;

c) intézkedéseket hoz a veszélyeztetett fajok rehabilitációjára és helyreállítására, valamint megfelelő feltételek között történő visszatelepítésükre természetes élőhelyeikre;

d) szabályozza és irányítja a biológiai erőforrásoknak a természetes élőhelyekről az ex-situ megőrzés céljára való begyűjtését oly módon, hogy ez ne veszélyeztesse az ökológiai rendszereket és a fajok in-situ populációit, kivéve, ha speciális, ideiglenes ex-situ intézkedésekre van szükség a fenti c) bekezdés értelmében; és

e) együttműködik pénzügyi és más támogatás nyújtásában a fenti a)-d) bekezdések szerinti ex-situ védelem céljából és az ex-situ megőrzés eszközeinek létrehozásában és fenntartásában a fejlődő országokban.

10. Cikkely A biológiai sokféleség komponenseinek fenntartható hasznosítása

Minden Szerződő Fél, amennyire csak lehetséges és megfelelő

a) integrálja a biológiai erőforrások megőrzésével és fenntartható hasznosításával kapcsolatos szemléletet a nemzeti döntéshozatalban;

b) a biológiai erőforrások hasznosítására vonatkozó intézkedéseket tesz a biológiai sokféleséget érintő káros hatások elkerülése és minimalizálása érdekében;

c) védelmezi és ösztönzi a biológiai erőforrásoknak a szokásos felhasználását, amely a védelem vagy a fenntartható hasznosítás követelményeivel összeegyeztethető hagyományos gazdálkodási gyakorlattal összhangban van;

d) támogatja a helyi lakosságot a helyreállító tevékenység kidolgozásában és végrehajtásában az olyan lepusztult területeken, ahol a biológiai sokféleség lecsökkent; és

e) ösztönzi az együttműködést az állami hatóságok és a magánszektor között a biológiai erőforrások fenntartható felhasználására vonatkozó módszerek kifejlesztésében.

11. Cikkely **Ösztönző intézkedések**

Minden Szerződő Fél, amennyire csak lehetséges és megfelelő, gazdasági és társadalmi szempontból alkalmas intézkedéseket hoz, amelyek ösztönzően hatnak a biológiai sokféleség komponenseinek megőrzésére és fenntartható használatára.

12. Cikkely **Kutatás és képzés**

A Szerződő Felek figyelembe véve a fejlődő országok sajátos szükségleteit

a) programokat szerveznek és folytatnak a biológiai sokféleség és komponensei meghatározására, védelmére és fenntartható hasznosítására szolgáló módszerek tudományos és technikai oktatására, illetve a képzésre, továbbá támogatják a fejlődő országok sajátos igényeit figyelembe vevő ilyen oktatást és képzést;

b) támogatják és ösztönzik az olyan kutatásokat, amelyek a biológiai sokféleség megőrzését és fenntartható használatát segítik elő, különösen a fejlődő országokban, többek között a Szerződő Felek Konferenciájának határozataival összhangban, amelyeket a Tudományos, Technikai és Technológiai Tanácsadó Segédtestület javaslatai alapján hoznak; és

c) a 16., 18. és 20. Cikkelyekkel összhangban elősegítik a biológiai sokféleségre vonatkozó kutatás tudományos eredményeinek felhasználását a biológiai erőforrások megőrzését és fenntartható hasznosítását szolgáló módszerek kifejlesztésére, valamint együttműködnek ennek érdekében.

13. Cikkely **Közoktatás és tájékoztatás**

A Szerződő Felek

a) elősegítik és ösztönzik a biológiai sokféleség megőrzésének fontosságára és az ahhoz szükséges intézkedésekre vonatkozó ismeretek megértését, valamint a hírközlő eszközökön keresztüli terjesztését és ezen témakörök oktatási programokba való felvételét; és

b) szükség szerint együttműködnek más Államokkal és nemzetközi szervezetekkel az oktatást és a tájékozottságot szolgáló olyan programok fejlesztésében, amelyek a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható használatára vonatkoznak.

14. Cikkely **Hatásvizsgálat és a káros hatások minimalizálása**

1. Minden Szerződő Fél, amennyire csak lehetséges és megfelelő

a) alkalmas eljárásokat vezet be, amelyek előírják azon terveire vonatkozó környezeti hatások vizsgálatát, amelyek valószínűleg jelentős káros hatással lesznek a biológiai sokféleségre, azzal a céllal, hogy az ilyen hatásokat elkerüljék vagy minimalizálják, és ahol alkalmas, lehetővé teszi a nyilvánosság részvételét az ilyen eljárásokban;

b) megfelelő intézkedéseket tesz annak biztosítására, hogy kellően figyelembe vegyék az olyan programjainak és politikai lépéseinek környezeti követelményeit, amelyeknek feltehetően jelentős mértékű a káros hatása a biológiai sokféleségre;

c) kölcsönösségi alapon elősegíti a bejelentést, információcserét és a konzultációt a fennhatósága vagy ellenőrzése alá tartozó azon tevékenységekről, amelyek valószínűleg jelentős mértékben károsan befolyásolják más Államok vagy a nemzeti illetékességen kívül eső területek biológiai sokféleségét, elősegítve a megfelelő kétoldalú, regionális vagy sokoldalú megegyezések megkötését;

d) a fennhatósága vagy ellenőrzése alatt keletkező, más Államok fennhatósága alá tartozó területek vagy a nemzeti illetékességen kívül eső területek biológiai sokféleségét fenyegető, vagy súlyos veszély vagy kár esetén azonnal értesíti a potenciálisan érintett Államokat erről a veszélyről vagy károsodásról, valamint kezdeményezi az ilyen veszélyt vagy károsodást megelőző vagy minimalizáló intézkedéseket;

e) elősegíti a természeti vagy akár más okból keletkezett és a biológiai sokféleséget súlyosan és közvetlenül fenyegető veszélyt jelentő tevékenységekkel vagy eseményekkel kapcsolatos szükségintézkedésekre vonatkozó nemzeti programokat, valamint bátorítja a nemzetközi együttműködést az említett nemzeti erőfeszítések kiegészítésére, és - ahol szükséges és az érintett Államok vagy regionális gazdasági integrációs szervezetek egyetértésével találkozik - közös biztonsági terv kidolgozására.

2. A Felek Konferenciája - az elvégzendő elemzések alapján - vizsgálja a biológiai sokféleség károsodásával kapcsolatos felelősség és jóvátétel ügyét, beleértve a helyreállítást és a kártérítést, kivéve, ha az ilyen felelősség kizárólagosan belügy.

15. Cikkely **A genetikai erőforrások hozzáférhetősége**

1. Elismerve az Államok szuverén jogát a nemzeti erőforrásaik felett, a genetikai erőforrások hozzáférhetőségének meghatározása a nemzeti kormányok fennhatósága alá tartozik, és a nemzeti törvénykezésnek van alárendelve.

2. Minden Szerződő Fél törekszik olyan feltételek megteremtésére, amelyek megkönnyítik a genetikai erőforrások hozzáférhetőségét más Szerződő Fél által folytatandó, környezeti szempontból megfelelő felhasználásra, és amelyek nem eredményeznek ezen Egyezmény célkitűzéseit hátráltató korlátozásokat.

3. Ezen Egyezmény céljára az ebben, valamint a 16. és 19. Cikkelyben említett valamely Szerződő Fél által nyújtott genetikai erőforrások alatt csak azok értendők, melyeket olyan Szerződő Felek adnak, amelyek ezen erőforrások származási országai, vagy olyan Felek, amelyek e genetikai erőforrásokra az Egyezménnyel összhangban tettek szert.

4. A hozzáférhetőség, ahol megengedett, kölcsönösen elfogadott feltételek szerint és ezen Cikkely rendelkezéseinek megfelelően valósul meg.

5. A genetikai erőforrások hozzáférhetősége az erőforrásokat adó Szerződő Fél előzetesen közölt beleegyezésétől függ, kivéve, ha e Fél másként határoz.

6. Minden Szerződő Fél törekszik a más Szerződő Felektől származó genetikai erőforrásokon alapuló tudományos kutatás fejlesztésére és folytatására, az ilyen Szerződő Felek teljes körű részvételével, és ahol lehetséges, az ilyen Szerződő Feleknél.

7. Minden Szerződő Fél megfelelőképpen jogi, igazgatási vagy politikai intézkedéseket tesz a 16. és 19. Cikkelyek alapján, illetőleg, ahol szükséges, ott a 20. és 21. Cikkelyek által meghatározott pénzügyi mechanizmuson keresztül, abból a célból, hogy biztosítsa a kutatás és fejlesztés eredményeinek és a genetikai erőforrások kereskedelmi és más hasznosításából származó haszonnak a méltányos és egyenlő módon történő megosztását azzal a Szerződő Féllel, amelyik ezeket az erőforrásokat biztosítja. Ezt a megosztást kölcsönösen elfogadott feltételek mellett kell megvalósítani.

16. Cikkely

A technológia hozzáférhetősége és átadása

1. Minden Szerződő Fél, elismerve, hogy a technológia magában foglalja a biotechnológiát, és mind a technológia hozzáférhetősége, mind annak átadása a Szerződő Felek között alapvetően fontos ezen Egyezmény céljainak eléréséhez, kötelezi magát ezen Cikkely rendelkezéseinek megfelelően a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható hasznosítása vagy a genetikai erőforrások felhasználása szempontjából lényeges és jelentős környezetkárosítást nem okozó technológiák más Szerződő Felek általi hozzáférhetőségének és a nekik való átadásának a biztosítására és/vagy elősegítésére.

2. A fenti 1. bekezdésben említett technológiák hozzáférhetőségét és átadását biztosítja és/vagy elősegíti a fejlődő országok számára kedvező és a legelőnyösebb feltételek mellett, beleértve - ahol ez kölcsönösen elfogadott - a koncessziós és a kedvezményes feltételeket, és ahol szükséges a 20. és 21. Cikkelyekben rögzített pénzügyi eljárásokkal összhangban. Szabadalmakat és más szellemi jogokat érintő technológia esetén, az ilyen hozzáférhetőséget és átadást oly módon kell biztosítani, hogy az elismerje a szellemi tulajdonjogok megfelelő és hatékony védelmét és megfeleljen azoknak. E bekezdés alkalmazásának összhangban kell lennie az alábbi 3., 4. és 5. bekezdésekkel.

3. Minden Szerződő Fél megfelelőképpen jogalkotási, közigazgatási vagy politikai intézkedéseket hoz azzal a céllal, hogy a Szerződő Felek, különösen azok a fejlődő országok, amelyek genetikai erőforrásokat biztosítanak, kölcsönös egyeztetett feltételek mellett hozzájussanak azokhoz a technológiákhoz és átvehessék azokat, amelyek ezen forrásokat hasznosítják, beleértve a szabadalommal vagy más szellemi tulajdonjogokkal védett technológiát, ahol szükséges a 20. és 21. Cikkelyek rendelkezései szerint, a nemzetközi joggal összhangban és az alábbi 4. és 5. bekezdések figyelembevételével.

4. Minden Szerződő Fél megfelelőképpen jogalkotási, közigazgatási és politikai intézkedéseket tesz azzal a céllal, hogy a magánszektor elősegítse a fenti 1. bekezdésben említett technológia hozzáférhetőségét, közös fejlesztését és átadását a fejlődő országok állami intézményeinek, valamint magánszektorának hasznosításra, és ebben a vonatkozásban aláveti magát az ezen Cikkely 1., 2. és 3. bekezdésében foglalt kötelezettségeknek.

5. A Szerződő Felek, felismerve, hogy a szabadalmak és más szellemi tulajdonjogok hatással lehetnek a jelen Egyezmény végrehajtására, ebben a tekintetben együttműködnek - a nemzeti jogalkotásnak és a nemzetközi jognak a tekintetbevételével - annak biztosítására, hogy ezen jogok segítsék és ne hátráltassák ezen Egyezmény céljainak megvalósítását.

17. Cikkely

Információcsere

1. A Szerződő Felek elősegítik minden nyilvánosan rendelkezésre álló forrásból a biológiai sokféleség megőrzésével és fenntartható hasznosításával kapcsolatos információk cseréjét, figyelembe véve a fejlődő országok sajátos szükségleteit.

2. Az ilyen információcsere magában foglalja a műszaki, tudományos és társadalmi-gazdasági kutatás eredményeinek cseréjét, valamint a képzési és felmérési programokra vonatkozó információkat, szakismereteket, a bennszülöttek ismereteit és a hagyományos ismereteket önmagukban véve, valamint a 16. Cikkely 1. bekezdésében említett technológiákkal együttesen. Ahol lehetséges, ott magában foglalja az információ visszajuttatását is.

18. Cikkely

Műszaki és tudományos együttműködés

1. A Szerződő Felek támogatják a nemzetközi műszaki és tudományos együttműködést a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható hasznosítása területén, ahol szükséges, ott a megfelelő nemzetközi és nemzeti intézményeken keresztül.

2. Minden Szerződő Fél támogatja a műszaki és tudományos együttműködést más Szerződő Felekkel, különösen a fejlődő országokkal, ezen Egyezmény megvalósítása érdekében, többek között a nemzeti politikai célkitűzések fejlesztésén és megvalósításán keresztül. Az ilyen együttműködés támogatásakor különösen figyelemmel kell lenni a nemzeti adottságok fejlesztésére és erősítésére, az emberi erőforrások és az intézmények fejlesztésével.

3. A Felek Konferenciája, az első találkozáson meghatározza az elszámolási eljárások létrehozásának módját a műszaki és tudományos együttműködés támogatására és megkönnyítésére.

4. A Szerződő Felek - ezen Egyezmény célkitűzéseinek megfelelően - a nemzeti jogalkotással és politikájukkal összhangban elősegítik és fejlesztik a technológiák fejlesztésére és felhasználására vonatkozó együttműködési módszereket, beleértve a bennszülött közösségek technológiáit és a hagyományos technológiákat. E cél érdekében a Szerződő Felek támogatják az együttműködést a személyzet kiképzésében és a szakemberek cseréjében is.

5. A Szerződő Felek - kölcsönös megegyezéstől függően - elősegítik ezen Egyezmény célkitűzéseinek megfelelő technológiák fejlesztésére közös kutatási programok és közös vállalkozások létrehozását.

19. Cikkely

A biotechnológia kezelése és az abból származó haszon elosztása

1. Minden Szerződő Fél megfelelőképpen jogalkotási, közigazgatási vagy politikai intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy biztosítsa a biotechnológiai kutatási tevékenységekben való hatékony részvételt azon Szerződő Felek és különösen a fejlődő országok számára, amelyek ezen kutatásokhoz a genetikai erőforrásokat biztosítják, és ahol az lehetséges az ilyen Szerződő Feleknél.

2. Minden Szerződő Fél megtesz minden gyakorlatilag lehetséges intézkedést a többi Szerződő Fél, különösen a fejlődő országok számára - igazságos és méltányos alapon - az utóbbi Szerződő Felek által biztosított genetikai erőforrásokon alapuló biotechnológiákból származó eredményekhez és hasznokhoz való hozzáférhetőség prioritásának támogatására és elősegítésére. Ez a hozzáférés kölcsönösen elfogadott feltételek szerint történik.

3. A Felek tekintetbe veszik egy olyan jegyzőkönyv szükségességét és módozatait, amely megfelelő eljárásokat dolgoz ki, beleértve különösen az előzetes tájékoztatási megegyezést a biotechnológia eredményeként létrejött bármely élő, módosított szervezet biztonságos szállítása, kezelése és felhasználása területén, amely kedvezőtlen hatással lehet a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására.

4. Minden Szerződő Fél közvetlenül biztosítja vagy a fennhatósága alá tartozó és a fenti 3. bekezdésben hivatkozott szervezeteket biztosító bármely természetes vagy jogi személy számára előírja, hogy biztosítsa azon Szerződő Fél számára, amelynek ezeket a szervezeteket szállítják, a felhasználásra és a biztonsági rendszabályokra vonatkozó, rendelkezésre álló összes információt, amelyet ez utóbbi Szerződő Fél megkövetel az ilyen szervezetek kezeléséhez, továbbá minden rendelkezésre álló információt a specifikus szervezetek lehetséges káros hatásáról.

20. Cikkely

Pénzügyi források

1. Minden Szerződő Fél kötelezi magát arra, hogy lehetőségei szerint pénzügyi támogatást és ösztönzőket biztosít az olyan nemzeti tevékenységekhez, amelyek ezen Egyezmény célkitűzéseinek elérését segítik elő nemzeti terveivel, prioritásaival és programjaival összhangban.

2. A fejlett ország Felek új és pótlólagos pénzügyi forrásokat biztosítanak arra, hogy lehetővé tegyék a fejlődő ország Felek számára az ezen Egyezmény kötelezettségeinek teljesítésére tett intézkedések megvalósításából eredő, a megállapodások szerinti teljes többletköltségek

fedezését és a rendelkezéseiből adódó előnyök kihasználását; és amely költségek tekintetében a fejlődő ország Fél és a 21. Cikkelyben hivatkozott intézményi rendszer megegyeztek összhangban a Felek Konferenciája által megállapított politikával, stratégiával, program-prioritásokkal, alkalmassági kritériumokkal, valamint a többletköltségek iránymutató listájával. Más Felek, beleértve azokat az országokat, amelyek a piacgazdaságra való átalakulás folyamatán mennek keresztül, önként vállalhatják magukra a fejlett ország Felekre vonatkozó kötelezettségeket. Ezen Cikkely célja érdekében a Felek Konferenciája az első ülés alkalmával létrehozta a fejlett ország Felek és azon Felek listáját, amelyek önként vállalják a fejlett ország Felekre vonatkozó kötelezettségeket. A Felek Konferenciája időszakonként felülvizsgálja, és ha szükséges, módosítja a listát. Más országokból és forrásokból önkéntes alapon történő hozzájárulásokat szintén bátorítják. Ezen kötelezettségek megvalósítása során számításba veszik az összegek megfelelőségének, előreláthatóságának és időbeli folyósításának szükségességét és a terhek megosztásának fontosságát a listán szereplő, támogatást nyújtó Felek között.

3. A fejlett ország Felek biztosíthatják, a fejlődő ország Felek pedig igénybe vehetik az ezen Egyezmény megvalósításával kapcsolatos pénzügyi forrásokat bilaterális, regionális és más multilaterális csatornákon keresztül is.

4. Az, hogy a fejlődő ország Felek ténylegesen milyen mértékben tesznek eleget az ezen Egyezményben előírt kötelezettségeiknek, a fejlett ország Felek pénzügyi forrásokkal és technológiaátadással kapcsolatos kötelezettségeinek tényleges végrehajtásától függ, és teljes mértékben számításba kell venni azt a tényt, hogy a fejlődő ország Felek számára az első és mindent felülmúló prioritást jelent a gazdasági és a társadalmi fejlődés és a szegénység felszámolása.

5. A Felek teljes mértékben számításba veszik a legkevésbé fejlett országok speciális szükségleteit és sajátos helyzetét a pénzügyi támogatásra és a technológiaátadásra vonatkozó tevékenységük során.

6. A Szerződő Felek figyelembe veszik továbbá azokat a sajátos körülményeket, amelyeket a biológiai sokféleség eloszlásából és elhelyezkedéséből adódó függőség eredményez a fejlődő ország Felek körében, különösen a kis szigetállamokban.

7. Tekintetbe veszik továbbá a fejlődő országok sajátos helyzetét, beleértve az olyan, környezeti szempontból legsebezhetőbbekét, mint amelyek arid vagy szemi-arid éghajlatú térségekkel, tengerparti és hegyvidéki területekkel rendelkeznek.

21. Cikkely Pénzügyi mechanizmus

1. Ezen Egyezmény céljait teljesítendő, létre kell hozni egy mechanizmust a fejlődő ország Felek számára az anyagi erőforrások biztosítása érdekében, adományozási és koncessziós alapon, amelynek alapvető elemeit ez a Cikkely írja le. A mechanizmus a Felek Konferenciájának felügyelete és irányítása alatt működik, valamint annak tartozik elszámolási kötelezettséggel, ezen Egyezmény megvalósítása érdekében. Ezen mechanizmus működését olyan intézményi struktúra valósítja meg, amelyet a Felek Konferenciájának első ülése határozhat majd meg. Ezen Egyezmény céljai érdekében a Felek Konferenciája határozza meg az ilyen források hozzáférhetőségére és felhasználására vonatkozó politikát, stratégiát, program prioritásokat és az alkalmasság kritériumait. A hozzájárulásoknak olyanoknak kell lenniük, hogy számításba vegyék a 20. Cikkelyben hivatkozott összegek előreláthatóságának, megfelelő voltának és időbeli folyósításának szükségességét, összhangban a Felek Konferenciája által időszakonként meghatározott szükséges források összegével, valamint a 20. Cikkely 2. bekezdésében hivatkozott listára felvett, támogatást nyújtó Felek közötti tehermegosztás fontosságát. Önkéntes hozzájárulás is tehető a fejlett ország Felek és más országok által, illetve más forrásokból. A mechanizmus demokratikus és nyílt irányítási rendszer keretében működik.

2. Ezen Egyezmény célkitűzéseinek megfelelően, a Felek Konferenciája az első ülés alkalmával meghatározza a politikát, stratégiát és program prioritásokat, valamint a pénzügyi források hozzáférhetőségének és felhasználásának részletes kritériumait és irányelveit,

beleértve az ilyen felhasználás rendszeres nyomon követését és értékelését. A Felek Konferenciája a pénzügyi mechanizmus működtetésével megbízott intézményi struktúrával történt konzultáció után határoz a fenti 1. bekezdés végrehajtásához szükséges rendelkezésekről.

3. A Felek Konferenciája az Egyezmény hatálybalépését követően nem kevesebb mint két évvel és azután rendszeresen áttekinti az ezen Cikkelyben megállapított mechanizmus hatékonyságát, beleértve a fenti 2. bekezdésben hivatkozott kritériumokat és irányelveket. Az ilyen felülvizsgálatok alapján, ha szükséges, megfelelő intézkedést foganatosít a mechanizmus hatékonyságának javítására.

4. A Szerződő Felek fontolóra veszik a meglévő pénzügyi intézmények megerősítését, hogy a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható használatára a pénzügyi erőforrásokat biztosítsák.

22. Cikkely

Kapcsolat más nemzetközi egyezményekkel

1. A jelen Egyezmény rendelkezései nem érintik semelyik Szerződő Fél bármely létező nemzetközi megállapodásból származó jogait és kötelezettségeit, kivéve, ahol azon jogok kötelezettségek gyakorlása komoly károsodást vagy veszélyt jelentene a biológiai sokféleség szempontjából.

2. A Szerződő Felek a jelen Egyezményt a tengeri környezet vonatkozásában az Államoknak a tengerjogi egyezményből fakadó jogaival és kötelezettségeivel megegyezően valósítják meg.

23. Cikkely

A Felek Konferenciája

1. A Felek Konferenciája ezennel megalakul. A Felek Konferenciájának első ülését az Egyesült Nemzetek Környezeti Programjának Végrehajtó Titkára ezen Egyezmény hatálybalépése után legkésőbb 1 évvel hívja össze. Azt követően, a Konferencia első találkozója által meghatározandó szabályos időközönként, a Felek Konferenciájának rendes találkozóira kerül sor.

2. A Felek Konferenciájának rendkívüli üléseire a Konferencia által szükségesnek tartott időben vagy bármely Fél írásbeli kérése alapján más időben is sor kerül, feltéve, hogy a Titkárságnak a kérésről szóló értesítését követő hat hónapon belül a Feleknek legalább egyharmada támogatja azt.

3. A Felek Konferenciája a magára, illetve általa létrehozott kiegészítő testületekre vonatkozó működési szabályokat, valamint a Titkárság pénzügyi ellátásának szabályozását egyhangú megállapodással fogadja el. Minden rendes ülés költségvetést fogad el a következő rendes ülésig terjedő pénzügyi periódusra.

4. A Felek Konferenciája ellenőrzi ezen Egyezmény végrehajtását, és e célból

a) meghatározza a 26. Cikkely szerint küldendő információ formáját és időszakát, valamint tanulmányozza ezen információt és a bármely kiegészítő testület által benyújtott jelentéseket;

b) felülvizsgálja a biológiai sokféleségre vonatkozó, a 25. Cikkellyel összhangban adott tudományos, műszaki és technológiai tanácsokat;

c) a 28. Cikkely szerint - szükség szerint - megvizsgál és elfogad jegyzőkönyveket;

d) a 29. és 30. Cikkely szerint - szükség szerint - megvizsgál és elfogad ezen Egyezményre és mellékleteire vonatkozó módosításokat;

- e) megvizsgál minden jegyzőkönyvre és hozzá tartozó mellékletre vonatkozó módosítási javaslatot, és amennyiben úgy határoz, javasolja azok elfogadását az adott jegyzőkönyvben részes Feleknek;
- f) a 30. Cikkely szerint - szükség szerint - megvizsgál és elfogad ezen Egyezményhez további mellékleteket;
- g) olyan kiegészítő testületeket alapít, különösen a tudományos és technikai tanácsok biztosítására, amelyeket szükségesnek tart ezen Egyezmény megvalósításához;
- h) a Titkárságon keresztül kapcsolatot tart a jelen Egyezményben foglalt ügyekkel foglalkozó egyezmények végrehajtó testületeivel abból a célból, hogy azokkal az együttműködés megfelelő formái alakuljanak ki; és
- i) megvizsgál és vállal minden olyan további feladatot, amely az Egyezmény céljainak elérésére a működése közben nyert tapasztalatok alapján szükségessé válik.

5. Az Egyesült Nemzetek és szakosított intézményei, valamint a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, továbbá bármely Állam, mely nem részese ezen Egyezménynek, a Felek Konferenciáján megfigyelőként vehet részt. Bármely más kormányzati vagy nem-kormányzati testület vagy ügynökség részt vehet, amely a biológiai sokféleség megőrzésével és fenntartható használatával kapcsolatos kérdésben illetékes, amennyiben a Titkárságot a Felek Konferenciájának egy ülésén történő megfigyelői státusú részvételi szándékáról értesítette, hacsak a jelen levő Felek legalább egyharmada azt nem ellenzi. A megfigyelők bebocsátása és részvétele a Felek Konferenciája által elfogadott eljárási szabályzattól függ.

24. Cikkely Titkárság

1. A Titkárság ezennel megalakul. Feladatai:

- a) a 23. Cikkelyben meghatározott Felek Konferenciája üléseinek megszervezése és kiszolgálása;
- b) bármely jegyzőkönyvben a számára meghatározott feladatok ellátása;
- c) az Egyezmény szerinti feladatainak végrehajtásáról jelentések készítése és ezek bemutatása a Felek Konferenciáján;
- d) együttműködés más érintett nemzetközi testületekkel, és különösen olyan adminisztratív és szerződéses megállapodások létesítése, amelyekre feladatainak hatékony ellátása érdekében szükség lehet;
- e) a Felek Konferenciája által meghatározott más feladatok ellátása.

2. A Felek Konferenciája az első rendes ülésén nevezi ki a Titkárságot azon létező, kompetens nemzetközi szervezetek közül, amelyek jelezték szándékukat az ezen Egyezményben meghatározott titkársági feladatok ellátására.

25. Cikkely Kiegészítő testület a tudományos, műszaki és technológiai tanácsadásra

1. A tudományos, műszaki és technológiai tanácsadás biztosítására ezennel megalakul egy kiegészítő testület, hogy a Felek Konferenciáját és - megfelelőképpen - ennek más kiegészítő testületeit a jelen Egyezmény megvalósítására vonatkozó időszerű tanáccsal lássa el. Ez a testület minden Fél részvételére nyitva áll, és abban helyet kapnak a különböző tudományágak képviselői. Tagjai az idevágó szakterületekhez értő kormányképviselők. Munkájáról minden vonatkozásban rendszeresen jelentést tesz a Felek Konferenciájának.

2. A Felek Konferenciájának felügyelete alatt, az általa meghatározott irányelvekkel összhangban - kérése alapján - ezen testület

- a) a biológiai sokféleség helyzetéről tudományos és műszaki értékelést ad;
- b) tudományos és műszaki értékelést készít a jelen Egyezmény rendelkezései alapján tett intézkedések típusainak hatásairól;
- c) azonosítja azokat az újító jellegű, hatékony és korszerű technológiákat és eljárásokat, amelyek a biológiai sokféleség megőrzésével és fenntartható használatával kapcsolatosak, továbbá tájékoztat az ilyen technológiák fejlesztése és/vagy átadása elősegítésének módjairól és eszközeiről;
- d) tanácsot ad a biológiai sokféleség megőrzésével és fenntartható használatával kapcsolatos tudományos programokra és a nemzetközi kutatási-fejlesztési együttműködésre; és
- e) válaszol azokra a tudományos, műszaki, technológiai és módszertani kérdésekre, amelyeket a Felek Konferenciája és annak kiegészítő testületei ehhez a testülethez intézhetnek.

3. Ezen testület funkcióit, hatáskörét, szervezetét és működését a Felek Konferenciája tovább alakíthatja.

26. Cikkely Beszámolók

Minden Szerződő Fél a Felek Konferenciáján meghatározandó időszakonként a Konferencia előtt beszámol ezen Egyezmény előírásainak végrehajtására tett intézkedéseiről és azok hatékonyságáról az Egyezmény céljainak megvalósítását illetően.

27. Cikkely Viták rendezése

- 1. Ezen Egyezmény értelmezésének, illetve alkalmazásának kérdésében a Szerződő Felek közötti vita esetén az érintett Felek tárgyalás útján keresik a megoldást.
- 2. Ha tárgyalással a Felek nem tudnak egyezsége jutni, közösen egy harmadik Fél jószolgálatát vagy közvetítését kérhetik.
- 3. Ezen Egyezmény ratifikálása, elfogadása, jóváhagyása, a hozzá való csatlakozás során vagy bármikor később, egy állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet írásban nyilatkozatot tehet a Letéteményesnek, hogy azon vitákban, amelyek az 1. vagy 2. bekezdés szerint nem rendezhetők, kötelezőként az alábbi megoldások közül az egyiket vagy mindkettőt fogadja el:
 - a) döntőbíráskodás a II. Melléklet 1. részében lefektetett eljárással összhangban;
 - b) a vita betérjestése a Nemzetközi Jogbírósághoz.
- 4. Ha a vitázó Felek a fenti 3. bekezdésnek megfelelően nem fogadták el ugyanazt vagy valamilyen más eljárást, a vitát a II. Melléklet 2. részének megfelelően békéltetésre továbbítják, hacsak a Felek másként nem egyeznek meg.
- 5. E Cikkely rendelkezései minden jegyzőkönyvre vonatkoznak, kivéve, ha az illető jegyzőkönyv másként rendelkezik.

28. Cikkely

Jegyzőkönyvek elfogadása

1. A Szerződő Felek együttműködnek ezen Egyezmény jegyzőkönyveinek megszerkesztésében és elfogadásában.
2. A jegyzőkönyveket a Felek Konferenciájának egy találkozója fogadja el.
3. Bármely javasolt jegyzőkönyv szövegét a Titkárság legalább hat hónappal a találkozó előtt a Szerződő Felekkel ismerteti.

29. Cikkely

Az Egyezmény vagy a jegyzőkönyvek módosítása

1. Ezen Egyezmény módosítására bármely Szerződő Fél javaslatot tehet. Bármely jegyzőkönyv módosítására az adott jegyzőkönyvben részes bármelyik Fél tehet javaslatot.
2. Az Egyezményre vonatkozó módosításokat a Felek Konferenciájának ülése fogadja el. Bármely jegyzőkönyv módosítását az adott jegyzőkönyvben részes Felek találkozója fogadja el. Az Egyezmény vagy valamelyik jegyzőkönyve módosítására tett bármely javaslat szövegét, hacsak másként nem rendelkezik egy ilyen jegyzőkönyv, a Titkárságnak a szóban forgó jogi eszközben részes Felekkel legalább hat hónappal azelőtt kell ismertetni, mielőtt arra a találkozóra sor kerül, amelyen javasolják annak elfogadását. A Titkárság ezen Egyezmény aláíróival is közli a javasolt módosításokat tájékoztatás céljából.
3. A Felek minden erőfeszítést megtesznek azért, hogy közös megegyezéssel jussanak egyezsége ezen Egyezmény vagy bármely jegyzőkönyv módosítási javaslatáról. Ha az egyetértés kialakítása érdekében már mindent megtettek, de mégsem jutottak megállapodásra, akkor utolsó lehetőségként a módosítást szavazással fogadják el az adott jogi eszközben részes azon Felek kétharmados többségével, amelyek jelen vannak és szavaznak az ülésen, és azt a Letéteményes elküldi az összes Félnek ratifikálás, elfogadás és jóváhagyás céljából.
4. A módosítások ratifikálását, elfogadását vagy jóváhagyását írásban közlik a Letéteményessel. A fenti 3. bekezdés szerint elfogadott módosítások kilencven nappal azután lépnek hatályba az azokat elfogadó Felek számára, hogy letétbe helyezték az Egyezmény Szerződő Felei vagy az adott jegyzőkönyvben részes Felei legalább kétharmadának ratifikáló, elfogadó vagy jóváhagyó dokumentumait, hacsak a jegyzőkönyv másként nem rendelkezik. Ezt követően a módosítások bármely más Fél számára kilencven nappal azután lépnek hatályba, amikor az adott Fél a módosításokat ratifikáló, elfogadó vagy jóváhagyó dokumentumait letétbe helyezi.
5. Ezen Cikkely céljaira a "jelenlévő és szavazó Felek" a jelenlévő és igennel vagy nemmel szavazó Feleket jelenti.

30. Cikkely

Mellékletek elfogadása és módosítása

1. Jelen Egyezmény vagy bármelyik jegyzőkönyv mellékletei az Egyezmény vagy a jegyzőkönyv szerves részét képezik, ahogy egy hivatkozás ezen Egyezményre vagy jegyzőkönyveire egyben hivatkozást jelent bármely hozzá tartozó mellékletre is, hacsak nincs kifejezetten más rendelkezés. Az ilyen mellékletek eljárási, tudományos, műszaki és adminisztratív ügyekre korlátozódnak.
2. Hacsak nincs másként valamely jegyzőkönyvben a mellékletére vonatkozóan megadva, a következő eljárás alkalmazandó az Egyezmény vagy a jegyzőkönyvek újabb mellékleteivel kapcsolatos javaslatra, elfogadásra és életbelépésre vonatkozóan:
 - a) az Egyezmény vagy bármely jegyzőkönyv mellékleteit a 29. Cikkelyben foglalt eljárás szerint javasolják és fogadják el;

b) bármelyik olyan Fél, amelyik nem tudja elfogadni egy újabb, ezen Egyezményhez csatolt vagy egy olyan jegyzőkönyv mellékletét, amelyben részes Fél, erről írásban értesíti a Letéteményest, a Letéteményestől kapott, az elfogadásra vonatkozó értesítés keltétől számított egy éven belül. A Letéteményes minden Felet haladéktalanul értesít minden ilyen bejelentésről. Egy Fél bármikor visszavonhatja egy korábbi, az elfogadást elutasító bejelentését és ezzel a mellékletek hatályba lépnek az adott Fél számára az alábbi c) pont szerint;

c) az elfogadásra vonatkozó letéteményesi értesítés keltétől számított egy év elteltével a mellékletek hatályba lépnek ezen Egyezmény vagy bármely vonatkozó jegyzőkönyv minden olyan részes Fele számára, amelyek a fenti b) pontnak megfelelően nem tesznek észrevételt.

3. Az Egyezmény mellékletével vagy bármelyik jegyzőkönyv mellékletével kapcsolatos módosításokra vonatkozó javaslat, elfogadás és hatálybalépés ugyanazt az eljárást követi, mint az Egyezmény mellékletére vagy bármely jegyzőkönyv mellékletére vonatkozó javaslat, elfogadás és hatálybalépés.

4. Ha egy újabb melléklet vagy egy melléklet módosítása ezen Egyezmény vagy bármelyik jegyzőkönyv módosításával függ össze, az újabb melléklet vagy módosítás nem lép hatályba addig, amíg az Egyezményre vagy bármelyik jegyzőkönyvre vonatkozó módosítás hatályba nem lép.

31. Cikkely Szavazati jog

1. Kivéve az alábbi 2. bekezdés rendelkezésének esetét, ezen Egyezmény vagy bármelyik jegyzőkönyv minden Szerződő Fele egy szavazattal rendelkezik.

2. A regionális gazdasági integrációs szervezetek illetékességi ügyekben annyi szavazattal gyakorolják szavazati jogukat, amennyi az Egyezmény vagy a szóban forgó jegyzőkönyv Szerződő Felei között a tagállamaik száma. E szervezetek nem gyakorolhatják szavazati jogukat, ha tagállamaik teszik ezt, és fordítva.

32. Cikkely Az Egyezmény és jegyzőkönyveinek viszonya

1. Egy állam vagy egy regionális gazdasági integrációs szervezet nem lehet egy jegyzőkönyvben részes Fél, ha nem volt, vagy nem lett egyidejűleg az Egyezményben részes Szerződő Fél is.

2. A jegyzőkönyvekben szereplő döntések csak a jegyzőkönyvben részes Felekre vonatkoznak. A jegyzőkönyvet nem ratifikáló, azt nem elfogadó, vagy nem megerősítő Szerződő Fél megfigyelőként vehet részt az e jegyzőkönyvben részes Felek ülésén.

33. Cikkely Aláírás

Ez az Egyezmény aláírásra nyitva áll Rio de Janeiróban minden állam és regionális gazdasági integrációs szervezet számára 1992. június 5-től 1992. június 14-ig, és az Egyesült Nemzetek székházában, New Yorkban, 1992. június 15-től 1993. június 4-ig.

34. Cikkely Ratifikálás, elfogadás vagy megerősítés

1. Ezen Egyezmény és bármelyik jegyzőkönyv ratifikálható, elfogadható vagy megerősíthető államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek által. A ratifikálás, elfogadás vagy megerősítés dokumentumait a Letéteményesnél helyezik el.

2. A fenti 1. bekezdésben említett bármely szervezet, ha ezen Egyezmény vagy egy jegyzőkönyv Szerződő Felévé válik anélkül, hogy bármelyik tagállama Szerződő Fél lenne, kötelezi magát az Egyezmény és bármelyik jegyzőkönyv betartására. Az olyan szervezetek esetében, amelyeknek egy vagy több tagállama az Egyezményben vagy a vonatkozó jegyzőkönyvben Szerződő Fél, a szervezet és annak tagállamai döntenek megfelelőképpen az Egyezményből vagy jegyzőkönyvből eredő kötelezettségek végrehajtásának felelősségéről. Ilyen esetekben a szervezetek és a tagállamok nem jogosultak egyidejűleg a jogok gyakorlására az Egyezmény vagy a vonatkozó jegyzőkönyv alapján.

3. A fenti 1. bekezdésben említett szervezetek a ratifikáló, elfogadó vagy megerősítő dokumentumaikban nyilatkoznak illetékességi körükről az Egyezményben vagy a vonatkozó jegyzőkönyvben szabályozott ügyek tekintetében. Ezek a szervezetek értesítik a Letéteményest az illetékességi körükre vonatkozó bármely változásról is.

35. Cikkely Csatlakozás

1. Az Egyezmény és bármelyik jegyzőkönyv csatlakozásra nyitva áll az Államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek számára azután is, hogy az Egyezmény vagy a vonatkozó jegyzőkönyv aláírási határideje lejárt. A csatlakozás dokumentumát a Letéteményesnél helyezik el.

2. A fenti 1. bekezdésben említett szervezetek csatlakozási dokumentumaikban nyilatkoznak illetékességükről az Egyezményben vagy a vonatkozó jegyzőkönyvben szabályozott ügyek tekintetében. Ezek a szervezetek értesítik a Letéteményest az illetékességi körükre vonatkozó bármely változásról is.

3. A 37. Cikkely 2. bekezdésének rendelkezései azokra a regionális gazdasági integrációs szervezetekre is vonatkoznak, amelyek ehhez az Egyezményhez vagy bármely jegyzőkönyvhöz csatlakoznak.

36. Cikkely Hatálybalépés

1. Az Egyezmény a harmincadik ratifikáló, elfogadó, megerősítő vagy csatlakozó dokumentum letétbe helyezésének napját követő kilencvenedik napon lép hatályba.

2. Bármelyik jegyzőkönyv olyan számú ratifikáló, elfogadó, megerősítő vagy csatlakozó dokumentum letétbe helyezésének időpontjától számított kilencvenedik napon lép hatályba, amennyit a vonatkozó jegyzőkönyv meghatároz.

3. Minden Szerződő Fél számára, amelyik a harmincadik ratifikáló, elfogadó vagy megerősítő dokumentum letétbe helyezése után ratifikálja, fogadja el, erősíti meg ezen Egyezményt vagy csatlakozik ahhoz, az kilencven nappal azt követően lesz hatályos, hogy az adott Szerződő Fél a ratifikáló, elfogadó, megerősítő vagy csatlakozó dokumentumát letétbe helyezte.

4. Bármelyik jegyzőkönyv, hacsak a jegyzőkönyv másként nem rendelkezik, a jegyzőkönyvet ratifikáló, elfogadó vagy megerősítő, vagy ahhoz csatlakozó Szerződő Fél számára akkor lesz hatályos, miután a fenti 2. bekezdés szerint az hatályba lép kilencven nappal azt követően, hogy az adott Szerződő Fél letétbe helyezi a ratifikáló, elfogadó, megerősítő vagy csatlakozó dokumentumát, vagy azon a napon, amikor az Egyezmény a Szerződő Fél számára hatályba lép, aszerint, hogy melyik következik be későbbi időpontban.

5. A fenti 1. és 2. bekezdés alkalmazásánál bármely regionális gazdasági integrációs szervezet által letétbe helyezett dokumentum nem számítható hozzá ezen szervezet tagállamai által már letétbe helyezetttekhez.

37. Cikkely Fenntartások

Az Egyezményhez nem lehet fenntartásokat csatolni.

38. Cikkely Felmondás

1. Jelen Egyezmény egy Szerződő Félre érvényes hatálybalépésének időpontját követő két év elteltével a Szerződő Fél felmondhatja az Egyezményt a Letéteményeshez benyújtott írásos nyilatkozattal.

2. Az ilyen felmondás a Letéteményes általi átvételének időpontjától számított egy év elteltével lép érvénybe, vagy olyan későbbi időpontban, amelyet a felmondó nyilatkozat megad.

3. Az ezen Egyezményt felmondó bármelyik Szerződő Felet egyúttal úgy kell tekinteni, mint amelyik felmondja azon jegyzőkönyveket is, amelyekben részes Fél.

39. Cikkely Pénzügyi ideiglenes rendelkezések

Feltéve, hogy a 21. Cikkely követelményeinek megfelelően teljesen átszervezték az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja, az Egyesült Nemzetek Környezeti Programja és a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank Globális Környezeti Alapját, az lesz a 21. Cikkelyben hivatkozott intézményi struktúra, ideiglenes alapon, az ezen Egyezmény hatálybalépése és a Felek Konferenciájának első ülése közötti időszakban, vagy ameddig a Felek Konferenciája meg nem határozza, hogy milyen intézményi szervezetet jelölnek ki a 21. Cikkelynek megfelelően.

40. Cikkely Titkársági ideiglenes rendelkezések

Az Egyesült Nemzetek Környezeti Programjának Végrehajtó Igazgatója által biztosítandó titkárság lesz ideiglenes alapon a 24. Cikkely 2. bekezdésében hivatkozott titkárság, az Egyezmény hatálybalépése és a Felek Konferenciájának első ülése közötti időszakra.

41. Cikkely Letéteményes

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkára látja el ezen Egyezmény és bármelyik jegyzőkönyv letéteményesi feladatait.

42. Cikkely Hiteles szövegek

Ezen Egyezmény eredeti példányát, melynek arab, kínai, angol, francia, orosz és spanyol nyelvű szövege egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkáránál helyezik letétbe.

AMINEK TANÚBIZONYSÁGÁUL az alulírottak, arra kellő felhatalmazással rendelkezvén, aláírták ezt az Egyezményt.

Készült Rio de Janeiróban, 1992. június 5. napján.

I. Melléklet

Azonosítás és ellenőrzés

1. Ökológiai rendszerek és élőhelyek: nagy diverzitású, nagyszámú endémikus vagy veszélyeztetett fajt vagy eredeti élőhelyet tartalmaznak; vándorló fajok számára szükségesek; társadalmi, gazdasági, kulturális vagy tudományos jelentőségűek; vagy amelyek reprezentatívak, egyedülállóak vagy kulcsfontosságú evolúciós vagy más biológiai folyamatokkal kapcsolatosak;
2. Fajok és közösségek, amelyek: veszélyeztetettek; a házasított vagy természetű fajok vad rokonai; orvosi, mezőgazdasági vagy más gazdasági értékek; vagy társadalmi, tudományos vagy kulturális fontosságúak; vagy fontosak a biológiai sokféleség megőrzésének és fenntartható használatának kutatásában, mint például az indikátor fajok; és
3. Társadalmi, tudományos vagy gazdasági jelentőségű, meghatározott genomok és gének.

II. Melléklet

1. RÉSZ A döntőbírósi eljárás

1. Cikkely

A felperes fél értesíti a titkárságot, hogy a felek a 27. Cikkely szerinti döntésre egy vitát terjesztenek elő. Az értesítés közli a döntőbírósi eljárás tárgyát, és tartalmazza különösen az Egyezménynek vagy a jegyzőkönyvnek azokat a Cikkelyeit, amelyek értelmezéséről vagy alkalmazásáról van szó. Ha a felek a vita tárgyának kérdésében nem értenek egyet a bíróság Elnökének kinevezése előtt, a döntőbírósi eljárás fogja meghatározni a tárgyat. A Titkárság az így kapott információt az Egyezmény vagy a vonatkozó jegyzőkönyv összes Szerződő Feléhez továbbítja.

2. Cikkely

1. Két fél közötti vitában a döntőbírósi eljárás három tagból áll. A vitában érintett mindegyik fél kijelöl egy döntőbírót, és az így kinevezett két döntőbíró közös megegyezéssel egy harmadik döntőbírót jelöl ki, aki a bíróság elnöke lesz. Ez utóbbi nem lehet a vitázó felek egyikével sem azonos nemzetiségű, nem lehet szokásos lakóhelye sem egyik fél területén, nem lehet alkalmazottja egyik félnek sem, és nem lehet olyan sem, aki az ügyel más minőségben már foglalkozott.

2. Több mint két felet érintő vitában az azonos érdekű felek közös megegyezéssel egy döntőbírót jelölnek ki.

3. Bármely megüresedett tisztség a kezdeti kijelöléssel azonos módon töltendő be.

3. Cikkely

1. Ha a döntőbírósi eljárás Elnöke a második döntőbíró kinevezését követő két hónapon belül nincs kijelölve, az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkára az egyik fél kérésére további két hónapon belül kijelöli az Elnököt.

2. Ha a vitában részt vevő egyik fél nem jelöl ki döntőbírót a felszólítás átvételétől számított két hónapon belül, a másik fél tájékoztathatja a Főtitkárt, aki további két hónapon belül megteszi a kijelölést.

4. Cikkely

A döntőbíróóság döntéseit a jelen Egyezmény, a vonatkozó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel és a nemzetközi joggal összhangban hozza meg.

5. Cikkely

Hacsak a vitázó felek másként nem egyeznek meg, a döntőbíróóság határozza meg saját eljárási szabályait.

6. Cikkely

A döntőbíróóság valamelyik fél kérésére lényeges, ideiglenes védelmi intézkedéseket javasolhat.

7. Cikkely

A vitázó felek elősegítik a döntőbíróóság munkáját minden rendelkezésükre álló eszközzel különösképpen úgy, hogy

- a) ellátják minden vonatkozó dokumentummal, információval és eszközzel, és
- b) ha szükséges, lehetővé teszik tanúk vagy szakértők felkérését és bizonyítékaik megszerzését.

8. Cikkely

A felek és a döntőbíróóság kötelesek a döntőbíróóság eljárása során bizalmasan kapott bármely információt bizalmasan kezelni.

9. Cikkely

Hacsak a döntőbíróóság az eset különleges körülményei miatt másként nem határoz, a bíróság költségeit a vitázó felek egyenlő arányban viselik.

A döntőbíróóság minden költségéről feljegyzést készít, és végösszegét benyújtja a feleknek.

10. Cikkely

Bármely Szerződő Fél, amelyik a vita tárgyában jogilag érdekelt, és amelyet az ügyben hozott döntés érinthet, a bíróság beleegyezésével beleszólhat az eljárásba.

11. Cikkely

A bíróság meghallgathatja és megállapíthatja azokat az ellenkereseteket, amelyek közvetlenül a vitatott ügy kapcsán vetődnek fel.

12. Cikkely

A döntőbíróági eljárásra és tárgyra vonatkozó döntések a tagok többségi szavazatával születnek.

13. Cikkely

Ha a vitatkozó felek egyike a döntőbíróóság előtt nem jelenik meg, vagy elmulasztja ügyének védelmét, a másik fél kérheti az eljárás továbbfolytatását és ítéletének meghozatalát. Egy fél távolmaradása vagy ügyében a védekezés elmulasztása nem jelent akadályt az eljárásban. Végső döntésének meghozatala előtt a döntőbíróóságnak meg kell bizonyosodnia arról, hogy a kereset tényszerűen és jogilag egyaránt megalapozott.

14. Cikkely

A bíróság végső döntését teljes megalakulásának időpontját követő öt hónapon belül hozza meg, hacsak nem tartja szükségesnek a határidő meghosszabbítását, ami nem lehet több további legfeljebb öt hónapnál.

15. Cikkely

A döntőbíróóság jogerős döntése a vita tárgyára korlátozódik, és kifejti az annak alapjául szolgáló indokokat. Tartalmazza a résztvevő tagok nevét és a jogerős döntés dátumát. A bíróság bármely tagja eltérő vagy különvéleményt csatolhat a végső döntéshez.

16. Cikkely

Az ítélet a vitázó felek számára kötelező. Fellebbezésnek helye nincs, hacsak a vitázó felek nem egyeztek meg előzetesen egy fellebbeviteli eljárásban.

17. Cikkely

A jogerős döntés értelmezésének vagy végrehajtásának módjával kapcsolatos bárminemű esetleges ellentmondást a vitázó felek között bármelyik fél döntésre felterjeszheti az azt meghozó döntőbíróósághoz.

2. RÉSZ Békéltetés

1. Cikkely

A vitázó felek valamelyikének kérésére békéltető bizottság alakul. A bizottság, hacsak a felek másként nem egyeznek meg, öt tagból áll, a szóban forgó Felek mindegyike kettőt jelöl ki, s ezek együttesen egy Elnököt választanak.

2. Cikkely

Több mint két Felet érintő vitában az azonos érdekű felek közös megegyezéssel jelölik ki bizottsági tagjaikat. Ahol két vagy több fél érdeke különböző, vagy nincs egyetértés abban, hogy közös érdekűek lennének, külön jelölik ki tagjaikat.

3. Cikkely

Ha a felek a békéltető bizottság megalakítása iránti igényük benyújtása után két hónapon belül nem teszik meg kinevezéseiket, akkor, ha az igényt benyújtó fél ezt kéri, az Egyesült Nemzetek Főtitkára teszi meg e kinevezéseket további két hónapon belül.

4. Cikkely

Ha a bizottság utoljára kinevezett tagjának kinevezési ideje után két hónappal a békéltető bizottság Elnökét nem választják meg, az egyik fél kérésére az Egyesült Nemzetek Főtitkára további két hónapon belül kijelöl egy Elnököt.

5. Cikkely

A békéltető bizottság tagjainak többségi szavazatával hozza meg döntéseit. Hacsak a felek másként nem egyeznek meg, eljárásukat maguk határozzák meg. A vita megoldására javaslatot tesznek, melyet a felek jóhiszeműen fontolóra vesznek.

6. Cikkely

A békéltető bizottság kompetenciájával kapcsolatos nézeteltérést a bizottság dönti el."

3. § (1) Ez a törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1994. május 25. napjától kell alkalmazni.

(2) A törvény végrehajtásáért a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter, a földművelésügyi miniszter, az ipari és kereskedelmi miniszter, a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter és a külügyminiszter felelős.

II. Melléklet. Hazai kapcsolattartók

Az Egyezményért hazánkban felelős kapcsolattartók

A Egyezményért felelős nemzeti kapcsolattartók:

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya

Dr. Rodics Katalin
főosztályvezető-helyettes

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: rodics@mail.kvvm.hu

A Egyezményért felelős másodlagos nemzeti kapcsolattartók:

Greguss Ditta
fogalmazó

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: greguss@mail.kvvm.hu

Földeák Tamás
főtanácsadó

Chargé d'affaires a.i.
Permanent Mission of Hungary
81, avenue de Champel
CH-1206 Genf
Svájc

Tel.: +41 22 346 03 23
Fax: +41 22 346 58 61

Globális Taxonómiai Kezdeményezés Koordinációja:

Papp László

Az Egyezmény információs rendszerének („clearing-house mechanism”) nemzeti kapcsolattartója:

Sárosi Ferenc
tanácsos

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: sarosi@mail.kvvm.hu

A Cartagena Jegyzőkönyvért hazánkban felelős kapcsolattartók

A Cartagena Jegyzőkönyvért felelős nemzeti kapcsolattartó:

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya

Dr. Rodics Katalin
főosztályvezető-helyettes

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: rodics@mail.kvvm.hu

A Cartagena Jegyzőkönyvért felelős másodlagos nemzeti kapcsolattartó:

Homoki Hajnalka
tanácsos

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: homoki@mail.kvvm.hu

Kapcsolattartó a határokon átnyúló véletlenszerű mozgások bejelentésére

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya

Homoki Hajnalka
tanácsos

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: homoki@mail.kvvm.hu

BCH magyar nemzeti összekötő

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya

Sárosi Ferenc
tanácsos

H-1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: (1) 395 6857
Fax.: (1) 275 4505
E-mail: sarosi@mail.kvvm.hu